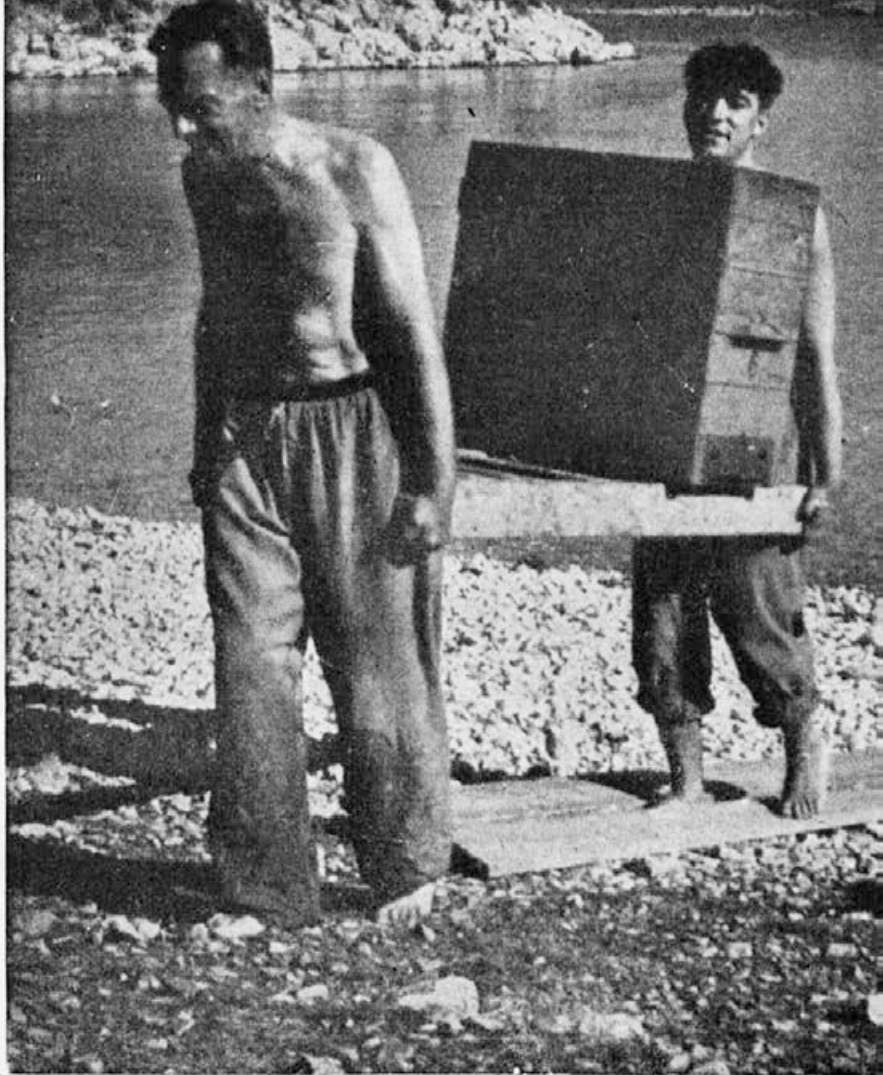

9 5 8
E T O

LASILO
ČEBELARSKIH
ORGANIZACIJ

LOVENIJE

številka **9-10**

slovenski čebelar

VSEBINA

Janez Gosposvetski: Šestdesetletnica Sloven- skega čebelarja	195
S. R.: Dodajanje matic	195
Valko Razingar: Hej, to ti je bera	198
R. J.: Ekskurzija naših čebelarjev v Italijo	199
J. Fašalek: Stari čebelarski pisci o čebelah in čebelarjenju (Nadaljevanje)	202
Edi Senegačnik: O raznih načinih pitanja na zalego	206
F. R.: Čebele in čebelar pozimi	210

OPAZOVALNICE:

Poročilo za julij in avgust	212
---------------------------------------	-----

MALI KRUEK:

Čudna sprašitev matice. Plevel. Pitanje na za- lego. Spomladansko trebljenje čebel. Voda v čebelarstvu. Z medom v grm. Zanimanje za naše matice. Koliko je vredna mlada matica spomladi. Obnožina. Oj ta presneti mleček	215
--	-----

NAŠA ORGANIZACIJA:

Poročilo o VII. rednem obnem zboru Zveze čebelarskih društev za Slovenijo	218
Ob petdesetletnici čebelarskega dela Josipa Valesa	221
Dopisi: Čebelarska razstava v Zagorju. Čebelarsko društvo Črnomelj. Čebelarsko društvo v Ptuju	222

SLIKA NA OVITKU:

Zadnja paša v letu je na rožmarinu, prevoz na to pašo pa zahteva precej truda in stroškov (Iz knjige Sodobno čebelarstvo, praktični del).

VINJETA PANJSKE KONČNICE:

Gospodinja preganja lisico, ki je ukradla kuro

OBVESTILA NA OVITKU:

Praktični del Sodobnega čebelarstva. Izhajanje in nova naročnina na Slov. čebelarja

List izhaja v začetku vsakega drugega meseca. Izdaja ga »Zveza čebelarskih društev« v Ljubljani, Miklošičeva cesta 28. Tiska ga Triglavsko tiskarna v Ljubljani, ureja pa uredniški odbor. Odgovorni urednik: Vlado Rojec. Letna naročnina za člane 400 din, za nečlane in inozemstvo 500 din. Posamezna dvojna številka stane 90 din. Številka čekovnega računa pri Komunalni banki v Ljubljani, Miklošičeva c.

ŠESTDESETLETNICA SLOVENSKEGA ČEBELARJA

JANEZ GOSPOSVETSKI

Letos je minilo šestdeset let, odkar je začel izhajati »Slovenski čebelar«. Majhen in skromen je potrkal na vrata slovenskih muharjev. Povsod, kjer koli se je oglasil, je bil gostoljubno sprejet. Zaradi njegovega nesebičnega dela v korist čebelarjev se je krog njegovih prijateljev vedno bolj širil. Z leti smo ga tako vzljubili, da smo kar težko čakali meseca, ko nas je spet obiskal. In vsakokrat smo zvedeli od njega kaj zanimivega, kaj takega, kar smo lahko s pridom uporabili pri opravljanju čebel. Mnogim tisočem je bil Slovenski čebelar edini vir strokovne izobrazbe. Lepo napredujoče čebelarstvo v Sloveniji je njegova zasluga. Kako revni bi bili brez njega!

Ko sem pred kakimi 50 leti govoril s pionirjem naprednega čebelarstva v litijski okolici, s tovarišem Mihaelom Bernikom, sem se šele prav zavedel, da ni bilo vedno tako, kot je danes v čebelarstvu. »Ko sem pregledoval panj,« mi je pripovedoval, »sem držal satnik vodoravno namesto pokonci. ‚Caf‘ je bilo slišati in že je ležal zaležen sat na tleh, v rokah pa mi je ostal prazen okvir. Takrat še ni nihče znal vtirati žice v okvire. Zato ni nič čudnega, da se mi je kaj takega

primerilo. Danes je igrača čebelariti, ko je toliko koristnih naukov nakopičenih v čebelarških listih in knjigah.«

Vprašal sem ga, če mu je po dolgoletnem čebelarjenju Slovenski čebelar še potreben. »Seveda mi je,« je odgovoril. »Vedno kaj novega dobim v njem. En sam dober članek ti lahko desetkrat preplača tisto naročnino, ki jo je treba odšteti za list.« Mož je imel prav.

In vendar je še najti pri nas čebelarje, ki mislijo, da lahko shajajo brez vsake strokovne izobrazbe. Da bi se naročili na naše glasilo, jim niti na mar ne pride. Toda, če pogledaš k njihovim čebelam, takoj veš, s kom imaš opravka. V čebelnjaku nered, da se komaj znajdeš. Panji zastareli in tako črvivi, da bi se zrušili, če bi jih količkaj premikal, v njih pa črno satje, v nekaterih razjedeno od večč, ker so družine pomrle zaradi nepazljivosti, najbrž tudi zaradi neznanja. Čebelarstvo v počasnem razpadanju!

Zame je dan, ko prinese poštar novo številko Slovenskega čebelarja, praznik. Takoj jo preberem od prve do zadnje črke in včasih mi je kar žal, da ni številka obsežnejša. Vse številke skrbno hranim, ob koncu leta pa jih dam vezat, da se mi ne porazgube in ostane ves letnik lepo skupaj. Na moji knjižni polici se širi že lepa vrsta dose-danjih letnikov. Slovenskemu čebelarju delajo družbo vezani letniki še nekaterih inozemskih čebelarških listov. Žena mi večkrat očita, da zmečem preveč denarja za ta »nepotrební papír«, toda zame je zbirka strokovnega berila neprecenljive vrednosti. Pozimi, ko je več časa, jemljem posamezne letnike znova in znova v roke ter tako izpopol-njujem in utrjujem svoje čebelarško znanje.

Slovenski čebelar pa ni za nas pomemben samo kot strokovni svetovalec in učitelj, temveč prav tako kot glasnik naših teženj in organizirane skupnosti. Povezuje nas v mogočno bratovščino, utrjuje med nami tovariške odnose in se odločno poteguje za naše pravice. Prejšnje čebelarske organizacije, kakor tudi sedanja, so se vedno za-vedale, kakšno močno oporo imajo v Slovenskem čebelarju. Zato so žrtvovale vse, da bi ga obdržale in spravile na dostojno višino. A mu je včasih že slaba predla. Med prvo svetovno vojno je izhajal v skr-čenem obsegu, med drugo pa je moral za nekaj časa celo prenehati s svojim delom. Toda že v prvih mesecih po osvoboditvi se je spet opomogel, se vzdignil kakor ptič Feniks iz pepela in poletel v višave, da nam pokaže pravo pot v prenovljeni Jugoslaviji. Sicer je še tudi potem naletel na marsikatero oviro, vendar je znal vsako spretno od-straniti. Letos slavi šestdesetletnico svojega obstoja. Ob tem pomemb-nem jubileju mu slovenski čebelarji iskreno čestitamo.

DODAJANJE MATIC

S. R.

Da je izmenjavanje matic tako tvegano čebelarstvo opravilo, nam bo umljivo, če pomislimo, da je bila dotedanja matica mati vseh v panju rojenih čebel. Te so čutile do nje neko neudržljivo, čisto nagonsko določeno potrebo pripadnosti. Nova matica je mačeha. Tega čebele sicer ne čutijo v človeškem smislu, a se vendar vedejo proti novinki sprva skrajno odklanjajoče. Brez pretiravanja lahko rečemo, da čebele ne bodo napadle in ugonobile dodane matice šele takrat, ko živi v lastni krvi, to je, ko jo neguje njeno lastno potomstvo. To pa se zgodi približno štiri do pet tednov potem, ko je bila družini dodana.

Čebele so nepreračunljive. Če je družina v pravem razpoloženju, sprejme vsako matico brez obotavljanja. Če pa tega razpoloženja ni, plača matica čebelarjevo lahkomiselnost z glavo. Zato je toliko načinov dodajanja, kolikor je dlakocepcev med čebelarji. Ta jo spusti kar pri žrelu v panj, drugi jo preprosto postavi na zaležen sat, tretji jo ima cele dneve zaprto ter opazuje razpoloženje v družini, četrti jo dá v voščeno cevko, da jo čebele izgrizejo, peti pa jo skoplje v medu. Vsak ve poročati o uspehih, ki jih je dosegel pri dodajanju, žal pa čebelarji niso tako hitro pripravljeni poročati v čebelarstem listu tudi o svojih neuspehih.

Za dodajanje matic je več pravil, ki obvarujejo čebelarja večje škode, če se po njih ravna. Tako je prvi pogoj za sprejem nove matice, da je družina res brez matice. Ni tako odveč, da to poudarimo. Takrat, ko izmenjavamo večino matic, družine najraje prelegajo. Tako se lahko zgodi, da ima panj poleg stare matice tudi že mlado, ali pa ima vsaj nekaj matičnikov. Taka družina tujke ne sprejme. Zato priporočamo, da pred izmenjavo matice družino skrbno pregledamo in da prav posebno pazimo na znake preleganja. Pri tem podremo brez izjeme vse matičnike. Če naletimo morda na nesprašeno mlado matico, si lahko ostalo delo prihranimo, kajti družina se bo sama uredila.

O načinu, kako se čebele sprijaznijo z novo matico, je še mnogo nejasnosti. Če razburjena teka po satih, je zelo ogrožena. Mirno, zložno korakajočo matrono, kakor jo imenuje Adam Kehrlle, sprejmejo čebele zelo radi. Mnogo čebelarjev misli, da je tem boljše, čim dlje imajo matico zaprto v matičnici. Da dobi duh po panju, predlagajo zanj nekaj dni pripora. Šele potem jo izpustijo, vendar ne neposredno, temveč tako, da prej matičnico zadelajo s sladkornim testom. Toda

ta način je že zastarel. Slabo oskrbovana, sestradana matica za čebele ni vabljiva. Vitka linija se pri čebelah še ni uveljavila!

Po drugi strani pa matice nikoli ne smemo dodati družini nezavaroane. Če pomislimo, da so čebele zaradi posega v panj razburjene in da to razburjenje zelo rado preide tudi na matico, bomo pač razumeli, da je dobro, če neposredni stik med družino in matico toliko časa preprečimo, dokler ne nastopi zopet splošno pomirjenje. Nekaj stika morajo čebele pač imeti s svojo matico morajo jo lizati in tipati. Zato je treba pri tem uporabljati matičnice s širokimi zankami. Da ne bo matica po nepotrebem predolgo zaprta, ne uporabljajmo preveč sladkornega testa. Zamašek, ki traja nekaj ur, zadostuje popolnoma.

Izkušnja tudi uči, da mlade čebele skoraj nikdar ne napadejo matice. Ravnali bomo torej prav, če matičnico potisnemo v ulico, kjer je največ mladice. To je sredina gnezda, najboljše med dvema satoma, na katerih se pravkar polega zalega.

Še bolje je, če po navodilu dr. Wohlgemutha med dvema zaleženima satoma pustimo eno ulico prazno in postavimo vanjo satnik, opremljen s trakom satnice in matičnico, ki smo jo obesili na gornjo letvico. Ker čebele ne trpe praznega prostora v sredini gnezda, se zberejo mladice takoj v tej ulici in se sprimejo v gradilni grozd. Matica je sedaj sredi tega grozda, torej v sredini samih mladice in je za začetek v najprijaznejši družbi.

Pri izmenjavanju matic razlikujemo hitri postopek, to je dodajanje matice družini, ki ni brezmatična manj kot dve uri in ne več kot šest ur, ter počasni postopek, pri katerem je družina, preden dodamo novo matico, devet dni brez prejšnje.

Hitri postopek priporočamo v zgodnjem poletju. Staro matico je treba okoli poldneva odstraniti, mlado pa zvečer dodati v matičnici, zadelani s sladkornim testom. Matic ne smemo nikoli neposredno izmenjati, kajti družina, ki se ne zaveda svoje brezmatičnosti, se redko sprijazni z izmenjano.

Ko mine doba rasti in cvetenja in je zaleganje družin prekoračilo svoj višek, so čebele mnogo manj pripravljene, da bi se sprijaznile s tujo matico. Moramo jih spraviti v nekako stisko. To dosežemo tako, da družini najprej odvezamemo staro matico in ji potem deveti dan podremo vse medtem nastavljene matičnike. Sedaj družina nima nobene zalege več, iz katere bi si mogla vzrediti novo matico, in se v svoji stiski zadovolji s tujo.

Kdor je svoje matice paril v tri ali štirisatarjih, lahko z dodajanjem mirno čaka, dokler niso vse čebele v prašilčku potomke

njihove krvi. Takrat je treba celoten prašilček združiti z osirotelo družino. Napraviti je treba takole: Ko je družina bila devet dni brez-matična, ji potrgamo vse nastavljene matičnike. Potem gnezdo stis-nemo, da se dá prašilček primakniti neposredno h gnezdu. Da pre-prečimo morebitno klanje, poprskamo družino in prašilček z vodo, dišečo po timijanu ali melisi. Pri dodajanju prašilčka je treba paziti, da ostanejo njegovi sati skupaj v neizpremenjenem vrstnem redu. Ker povzroči prestavljanje v prašilčku razburjenje in bi lahko zaradi tega matica zapustila svoje sate ter se pomešala s sovražnimi čebelami, je vsekakor umestno, da jo zapremo v matičnico, ki jo zamašimo s sladkornim testom in obesimo v eno izmed prašilčkovih ulic. Do takrat, ko je sladkorni zamašek porabljen, se čebele toliko pomirijo, da se ji ne more nič več zgoditi.

Včasih mora čebelar kako dragoceno matico hitro dodati. Za ta primer ima dva skoro stodontno zanesljiva načina: z uporabo nare-jenca z zalego ali z uporabo ometenca. Izmed teh je narejenec z zalego še najlepša in najprikladnejša možnost. Treba ga je narediti z vsaj tremi dobro zaleženimi sati in dvema satoma s hrano. Če ga naredimo okoli poldneva, ko čebele dobro izletavajo, in mu pustimo prost izlet, mu lahko brez skrbi dodamo zvečer matico v matičnici, zamašeni s sladkornim testom. Nevarni so za takega narejenca le prvi dnevi, če ni nič paše, zaradi ropanja. Zato je prav, če mu žrelo čimbolj zožimo in ga namestimo čimbolj skrito, da stare čebele odlete. Če ob-stoji resna nevarnost ropanja, je dobro zvečer pred dodajanjem ma-tice narejenca še enkrat prestaviti in matico dodati, ko izletavanje popolnoma preneha.

Nadaljnja oskrba narejenca je pravi užitek. Dokler nima dovolj pašnih čebel, mu dodamo vsak večer $\frac{1}{4}$ l tekoče hrane. Tudi pozneje je hvaležen, če ga v rednih presledkih pitamo. Zato pa narašča od prvega dne ter se do jeseni razvije v krasno družino, ki bo tudi dobro prezimila.

Roj ometenec povzroča več težav. Potrebujemo najprej zaboječek za roje (ogrebnik), v katerega ometemo kaka 2 kg čebel s satov iz plodišč, kajti čebele iz medišč, posebno pa še tiste, ki se kopičijo na bradi, so stare in niso sposobne za oskrbovanje matice, saj imajo večji del svojega življenja že za seboj in kmalu odmro, kar je po-sebno važno glede na dejstvo, da se v roju šele tri tedne potem, ko smo ga naredili, poležejo prve mladice. Ko je roj približno 2 uri brez-matičen, začne šumeti. Sedaj dobi matico v matičnici, zamašeni s slad-kornim testom, in hrano v steklenici. V naslednjih treh dneh se čebele

v temni kletki sprijaznijo z novo matico in že sestavljajo enotno družino. Sedaj narejenca vsadimo v panj kakor vsak drug roj.

Še vedno gre vsako leto veliko število mladih matic zaradi nevesčega dodajanja v izgubo, ali pa pride pri njih do takih poškodb, da so potem zanič. Čas, denar in delo so šli pozlu. K temu se pridruži še jeza z brezmatičnimi družinami. To ni potrebno. Kdor se pri dodajanju ravna po najvažnejših osnovnih pravilih, se obvaruje škode.

HEJ, TO TI JE BERA . . .

VALKO RAZINGAR

Smreka medi, da kar teče od nje . . .

Ta vest z Jelovice v poletju 1957 nas je kar vrgla iz tira. Ves pogovor se je sukal samo o tem.

In že sva jo mahnila s tovarišem P. na ogled.

Res je! Povsod kar vrši čebel, medene kapljice se leskečejo na smrekovih brbončastih poganjkih, navzdol pa se potegujejo dolge in tanke medene pajčevine.

»Hej, to ti je bera! Kar hitro domov po čebele!«

Čebelarski alarm! In kmalu smo odbrzeli s 57 AŽ-panji na triton-skem avtu skozi Bled, Boh. Bistrico in po novi gozdni poti mimo Rovtarice na Martinček.

Da, do Martinčka! Tu pa se je začelo . . .

Logar, ki mu je vsaka kozja steza zadosti široka, nam je dejal: »Le peljite naprej! Lahko boste prišli skozi, so že tudi drugi tod vozili.«

Čebelar pa ne bi bil čebelar, če ne bi verjel tako krepkemu zagotovilu. Premotilo je celo šoferja. Odpeljali smo.

Joj! Pomagajte!

Kar zona nas je stresla, vroče nam je postalo in na čelu so se pojavile potne srage.

Avto je zdrknil z vlažnega pota in se komaj, komaj še obdržal z zadnjima kolesoma nad 8 m globokim prepadom.

Čebelarski patron sv. Ambrož, če imaš kaj zasluženja pri tem, da nismo tam doli v prepadu — hvala ti!

Kaj pa sedaj?

S koli smo hitro podprli avto in panje, da bi vse skupaj ne zdrknilo globlje. Nato kratek posvet in odločitev: panje doli in nazaj z njimi k logarjevi koči, ki je oddaljena le kakih 60 metrov.

Ravno nesemo štirinajsti panj, ko se šofer zadere: »Stojte, fantje! Šli bomo naprej. Sekire, krampe in lopate v roke! Pot sem si dobro ogledal; le majhen odsek je takole slab, naprej pa je pot boljša.«

Logar nam je posodil orodje in že smo se lotili dela. Mrzlo je rosilo, potili smo se od znoja, pa se vendar nismo mogli ogreti.

»Bo šlo,« je naposled vendarle ugotovil šofer.

Pognal je prazen avto nazaj, mi pa s koli »Ho-ruk« in tako smo počasi zrinili avto nazaj na pot.

Sedaj pa vse panje samo na zgornjo stran v tri vrste drugo na drugo! Spodnji kolesi morata ostati povsem neobteženi, da znova ne pogledamo z avtom v kak prepad.

Opirajoč s kolmi panje, posebno v nevarnejših odsekih, smo peljali počasi naprej. Zložili smo jih na Podlajni pod strešni napušč začasnih barak, ki so jih imeli prevozniki lesa za svoje konje. Po 15-urnem potovanju smo se oddahnili.

Doma pa so bile ženske v skrbeh: »Kje neki hodijo naši dedci, da jih ni?« Hodile so spraševat druga drugo. Neizmerno je bilo njih veselje, ko smo se vrnili.

Pri muhah smo pustili varuha. Donos je bil spčetka zadovoljiv. Drugi teden pa je toča temeljito oklestila hoje in naše nadaljnje upe.

EKSKURZIJA NAŠIH ČEBELARJEV V ITALIJO

R. J.

Avstrijci so že preteklo leto pričeli s pripravami za skupinski obisk XVII. mednarodnega čebelarskega kongresa. Pri nas pa je do prvih dni letošnjega avgusta vse tako kazalo, da bodo podobno kot na dunajski kongres — potovali v Rim le redki posamezniki. In vendar! Menda smo to pot prvič v zgodovini slovenskega čebelarstva skupinsko obiskali najpomembnejšo strokovno mednarodno prireditvev.

Na želje čebelarjev iz raznih krajev, ki so prispele komaj še pravi čas, je tajnik čebelarskega odbora pri Zadrudni zvezi Slovenije stopil v stik s Putnikom. Ko je bil izdelan program in je bil nad njim navdušen tudi predstavnik ZČD, so šla vabila na vsa čebelarska društva, poslovne zveze in nekatere zadruge. Čeprav je bil rok kratek, je bil odziv velik. Ponoči 16. septembra je 52 čebelarjev in čebelark odpotovalo preko Trsta do Bologne.

Na vsem potovanju po italijanskem škornju z vlakom in avtobusom smo videli mimogrede na 24 mestih razpostavljene panje. Povsod so bili panji Langstrothovega in Dadantovega sistema. V ravninskem svetu severne Italije v pokrajini Emilija smo si drugi dan potovanja ogledali dva čebelarstva veleobrata. Pri njih smo bili hkrati kot ostali udeleženci preliminarnega kongresa znanstvenikov, ki je bil 15. in 16. septembra v Bologni.

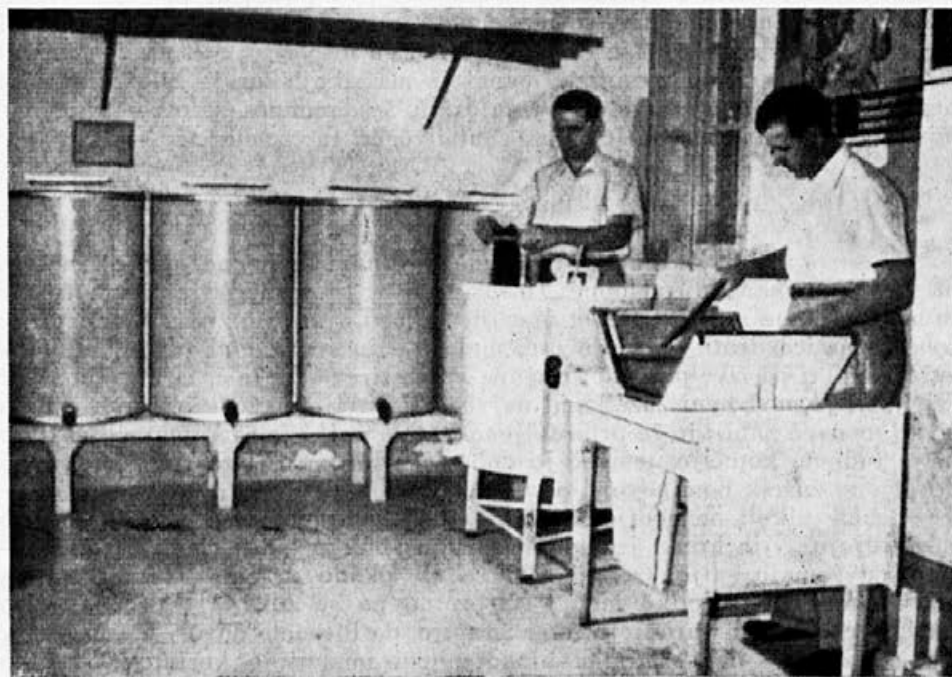
Pri poklicnem čebelarju I. Girottiju smo si ogledali na vrtu panje z nakladami, petsatne prašilnike, prezračevalne mreže, ki jim služijo ob prevozu, itd. Pokazali so nam, kako spajajo posamezna panjska telesa ob prevozu. V skladišču nastavkov in satnikov smo videli zobčanje žice in električno vtiranje žice v satnice. V drugem skladišču so bili sodi za dozorevanje medu z mrežastim pokrovom, točilo za 24 satov, stiskalnica za vosek, voščeni kolači, satnice, zbirka štirih vrst lucerninega medu. Vse to smo gledali ob nenehnem proženju fotoaparatorov in ob razlagah vodičev v raznih jezikih. Čebelarju Girottiju gre za pridelovanje medu. Panje prepelje vsako leto trikrat, in sicer v aprilu v Julijsko Benečijo, nato na lucerno ter naposled na travniško pašo. Na leto pridelava 20—40 kg medu na panj. Vsako leto izmenja polovico matic, ki jih sam vzredi. Čeprav so pogoji za proizvodnjo medu slabi, je med v nadrobni prodaji po 500 lir. Posamezne pokrajine imajo le po eno kratkotrajno pašo, kot na primer akacijo v Predalpah, lucerno v Emiliji in Romagni, *Hedysarum coronarium* v Mackah. Čebelarji so se pritoževali nad neugodno ceno sladkorja za krmljenje ter visoko ceno bencina in ostalih prevoznih stroškov. Profesionalno čebelarstvo je navezano na prevažanje.

V večji oddaljenosti od Bologne smo si ogledali tvrdko E. Tortora, ki vzreja matice nepretrgoma 80 let. Ob našem obisku je bilo okrog hiše v vrtu in vinogradu 500 prašilnikov. Bili so petsatni s polovično velikostjo normalnih Dadant-Blattovih satov. V sezoni ima po potrebi 600—1200 prašilnikov ter veliko število Dadant-Blattovih panjev. Matice prodaja po 600 lir. V zadnjih letih je začel proizvajati mleček. Letos ga je pridelal 50 kg in ga poslal v predelavo v neko kemično tovarno. 1 gr mlečka prodajo v Italiji po 500 do 600 lir. Ogledali smo si razstavo raznih tipov panjev, kolekcijo medov in različnih farmacevtskih preparatov iz lucerninega in akacijevega medu (*Ergosio* za injekcije). Matični mleček »Spintavit« je bil v dveh oblikah: liofiliziran in v ampulah za oralno uporabo.

Pot nas je peljala dalje skozi Firence, glavno mesto Toskane, od koder je prišla vsa moderna italijanska kultura. Ob odličnem tol-

mačenju Putnikovega vodiča Mitje Skubica smo si v Bologni, Florenci in Rimu ogledali najznamenitejše predstavnike stavbarstva, kiparstva in slikarstva iz zadnjih dveh tisočletij.

Dva dni smo se zadržali v Rimu, kjer smo prisostvovali v palači FAO XVII. mednarodnemu čebelarskemu kongresu. Referate je bilo mogoče poslušati istočasno v 4 svetovnih jezikih. Od Jugoslovanov

Posode za dozorevanje medu v Girottijevem čebelarskem obratu

so predložili referate: dr. S. Matuka, prof. I. Tomašec, dr. B. Vlatković — ing. Kulinčević, ing. J. Rihar, dr. B. D. Milojević — dr. V. F. Moskovljević in ing. A. Perušić. Prihodnji kongres bo čez 3 leta v Madridu.

Nepozabni bodo ostali vtisi udeležencev iz antičnega, papeškega in modernega Rima, iz Pompejev, Napolija, Pise, Benetk in Trsta. Vreme, ki je bilo ves čas ugodno, se je spremenilo šele ob našem povratku dne 22. septembra. Vse od Postojne dalje je lilo kakor iz škafa. V Ljubljani se niti posloviti nismo utegnili. Vsak je komaj čakal, da odloži doma mokro obleko. Kljub temu neprijetnemu namečku pa bodo ostali vsem udeležencem dnevi našega skupnega potovanja v najlepšem spominu.

STARI ČEBELARSKI PISCI O ČEBELAH IN ČEBELARJENJU

Iz grščine prevedel J. Fašalek

Psevdoaristoteles I. je bil Aristotelov sodobnik. Vzdrževal je zveze z njim in z znanstveniki svoje dobe. Zato so njegove zapiske priključili k Aristotelovemu delu o živalstvu. Po poklicu je bil čebelar in znanstvenik. Ker ni znano njegovo ime, so mu nadeli vzdevek Psevdoaristoteles (lažni Aristotel). Aristotelovi nazori o čebelarstvu ga niso prav nič motili. Zanesel se je le na lastna opazovanja. Dognal je marsikaj, kar je bilo Aristotelu neznano. Nekatera njegova dognanja držijo še dandanes, zato bodo njegove misli o čebelarstvu morda še vedno zanimive, čeprav so stare že nad 2500 let.

9. knjiga: O živalih

Je vrsta žuželk, ki nimajo nobenega skupnega imena, čeprav se zdi, da so si po zunanosti podobne. To so vse tiste, ki grade satje, kakor čebele in njim sorodne žuželke. Devet vrst jih je, med njimi jih živi šest združno: čebele, matice, troti, enoletne ose, male ose in tentredoni (danes neznan žuželka). Tri pa žive posamič: majhna rjava sirena, ki je črna in pisana, ter čmrlj, ki je med temi žuželkami največji. Mravlje ne love nobenih drugih živali, temveč nabirajo že pripravljeno hrano; pajki je sami ne pripravljajo in je tudi ne kopičijo, temveč jo dobe le z lovom. O prehrani omenjenih devet vrst žuželk bom govoril pozneje.

Čebele nikoli ne hodijo na lov, ampak si hrano same prinašajo in jo shranjujejo. Njih hrana je namreč med. To lahko takoj spoznaš, ko čebelarji odvezemajo satje. Če pri tem čebele okade in morajo hudo trpeti, použijejo izredno veliko medu. Nasprotno pa se zdi, da tega ne delajo rade, ker z medom varčujejo in ga hranijo, da bi imele dovolj hrane. Poleg medu imajo še drugo hrano, ki jo mnogi imenujejo kerintos. Ni tako okusna, je pa približno tako sladka kot fige; nosijo jo na nožicah kot vosek.

Delo in način čebeljega življenja je zelo mnogostransko. Če jih naseliš v praznem panju, zgrade najprej satje. Pri tem prinašajo snov s cvetlic in z dreves tako imenovane solze, na primer z vrb, brestov in drugih, ki imajo dovolj lepljivih sokov. Zaradi drugih živali namažejo z njimi panjsko dno — čebelarji pravijo temu zadelavina (belilo) — ter zožijo še žrela, če so prevelika. Izmed celic gradijo najprej take, v katerih se razvija čebelja zalega, nato matičnike in trotovske celice. Svoje izdelajo v vsakem primeru, matičnike pa le, če je dosti zalege, a trotovske, če se obeta obilna paša. Matičnike grade poleg svojih celic, ki so majhne, zraven njih pa trotovske. Teh je manj kot čebeljih. Satje začno graditi na pokrovu panja in ga v več vrstah brez presledkov potegnejo do dna. Celice za med kakor tudi za zalego so odprte navzven na dve strani, kajti na eni podlagi sta dve celici kot pri dvojnih čašah odprti navznotraj in navzven. Celice ob robovih, kjer je satje pritrjeno na panj, so razmeščene okrog in okrog približno v treh vrstah. So ožje in brez medu. Najbolj polne so tiste, ki so povsem zadelane z voskom. Pri žrelu je sprednja stran vhoda namazana z mitisom.

To je precej temna snov, neki izloček voska, ki ima oster vonj. Uporabljajo jo kot zdravilo pri zlomih in podobnih obolenjih z gnojenjem. Na njej je plasti smolnatega voska, ki ni tako ostrega vonja in je manj zdravilen.

Mnogi trdijo, da zidajo troti v istem panju in na enem in istem satu celice zase. Ločijo se od čebel in ne prinašajo medu. Sebe in svojo zalego hranijo s čebeljim medom. Troti ostanejo povečini v panju; ko izlete, se v gručah dvignejo proti nebu ter letajo naokrog, kot bi se hoteli uriti.

Nato se vrnejo v panj in jedo. Matice same ne izletavajo, temveč le z vso družino, a seveda ne na pašo. Pripovedujejo, da jim čebele slede, če matice kam zablodijo. Skušajo jih najti, dokler se jim to po vonju ne posreči. Tudi roj menda nosi matico, če sama ne more več letati. Ko pogine matica, propade tudi družina. Čeprav čebele še nekaj časa žive in zidajo satje, vendar ne nosijo več medu, česar posledica je, da dokaj hitro odmro.

Čebele nabirajo vosek s prednjimi nogami, ko vneto obletavajo cvetove. S sprednjih nožic ga otrsejo na srednje in s teh zopet na zunanje dele zadnjih nog. S takim tovorom odletavajo in videti je, da imajo težko delo. Pri vsakem izletu obišče čebela le cvetlico iste vrste; leti n. pr. samo od zlatice do zlatice. Dokler se ne vrne v panj, se druge ne dotakne. Ko pridejo čebele v panj, odlože breme in vsaki pomagajo tri ali štiri druge. Ni lahko spoznati, kaj jim te odvzamejo. Doslej še ni bilo mogoče opazovati, kako opravljajo svoje delo. Pač pa so opazovali nabiranje voska na sadnem drevju, ker se zaradi številnih cvetov zadržujejo čebele dlje na istem mestu.

Legat ali čebélar

Oskrbovanje zalege

Po tem delu oskrbujejo zalego. Ni nekaj neobičajnega, da so v istem satu zalega, med in troti. Ako je matica živa, naj bi se troti valili v posebnih celicah, sicer pa v čebeljih iz jajčec, ki jih ležejo čebele. Taki so bolj hudi, zaradi tega jih imenujejo trote z želi, čeprav jih nimajo. Radi bi pikali, pa

ne morejo. Trotovske celice so večje od čebeljih; le redko grade za trote cele sate, ampak povečini le med čebeljimi celicami, tako da jih lahko izrežeš.

Kot sem že zgoraj omenil, je več vrst čebel in dve vrsti matic; boljša je rdečerumena, druga pa je temna in lisasta ter dvakrat tako velika kot delavka. Najboljša čebela je majhna, okroglasta in pisana, druga pa je podolgovata in podobna antreni (mali osi). Naslednja vrsta je tako imenovana roparica, ki je temne barve in ima široko telo. Zadnji je trot, največji med vsemi, brez žela in len. Razlikujejo se tudi čebelji potomci, ki žive na obdelani zemlji, in tisti, ki prebivajo v gorovjih. Gorske čebele so gosteje porasle z dlako, so manjše, delavnejše in še bolj hude.

Dobre čebele grade satje enakomerno ter ga pokrijejo z gladkimi pokrovcji, nadalje zgrade le eno vrsto satja, torej le za med, zalego ali trote. Če se primeri, da grade na istem satu celice vseh vrst, sezidajo vsako vrsto drugo za drugo.

Podolgovate čebele grade neenakomerno satje z nagubanimi pokrovčki kot antrene (mala osa). Zalega in druge celice so razporejene, kot pač nanese. Iz njih izvirajo slabe matice, mnogo trotov ter tako imenovane roparice, medu pa imajo le malo ali skoraj nič.

Čebele sedijo na satju, ki tako dozori. Če temu ni tako, se satje pokvari in ga prevleče pajčevina. Če čebele obdrže del sata, na katerem sedijo, se zdi kot izjeden; sicer pa povsem propade. V pokvarjenih celicah so črvički, ki se razvijajo v živalce s krili in izlete. Satje, padlo na dno, postavijo čebele zopet pokonci ter ga preluknjajo, da imajo pod njim prost prehod. Če nimajo nobene poti, koder bi lahko hodile sem ter tja, ne morejo obsesti vsega satja, sate pa prevleče pajčevina.

Delo čebeljih vrst

Roparica in trot nič ne delata, le delu čebel škodujeta. Če jih pri tem zalotijo, jih ubijejo. Brez usmiljenja pobijejo tudi nepotrebne matice, zlasti slabe, da bi ne povzročile cepitve družine, če jih je preveč. To store predvsem, če je v panju mnogo zalege in ni rojev. V takih primerih podro tudi matičnike, če so že nastavljeni, ker matice vodijo izselitev. Prav tako uničijo tudi trotovske celice, če družina ne prinese dovolj medu in je pričakovati, da ga bo premalo. Nato branijo med pred tistimi, ki jim ga hočejo vzeti. Iz panjev napodijo še trote, ki jih lahko opazimo, kako posedajo zunaj na deskah.

Manjša vrsta čebel često pobija večjo; skušajo jih prepoditi iz panjev in če manjše zmagajo, obetajo, da bodo postale dobra družina. Ako pa prevladajo večje, lenarijo in ne naredo nič kaj posebnega ter že pred koncem jeseni propadejo. Ko čebele pobijajo druge, delajo to izven panja; ako pogine čebela v panju, jo spravijo ven.

Tako imenovane roparice izropajo satje svojega panja, vdro pa tudi v tuje, če se jim to posreči. Če jih pri takem delu zalotijo, jih pobijejo. Ker stoje ob žrelu stražarji, le težko opravijo svoje delo, ne da bi jih kdo opazil. Če pa pride roparica kljub vsemu neopazno v panj, ne more odleteti, ker se je preveč najedla, zato blodi okrog panja in le težko pobegne. Izven

panja lahko vidiš matice le v spremstvu rojev in pri rojenju so čebele okoli matice. Ko hoče roj odleteti, slišiš pred tem nekaj dni posamezne in svojstvene glasove, dva ali tri dni pred izletavanjem pa letajo nekatere čebele okrog panja.

Še nihče ni opazil, če je med njimi tudi matica, ker jo je težko videti. Ko se zbero, odlete ter naredijo gruče okrog posameznih matic. Če sede manjša gruča v bližino večje, se ji pridružijo; ako ji zapuščena matica sledi jo ubijejo. Tako se čebele izseljujejo, pri čemer nastajajo roji.

Delo delavk

Pri čebelah so posameznim vrstam določene posebne naloge. Ene obletavajo cvetlice, druge prinašajo vodo, tretje zopet gladijo in popravljajo satje. Vodo nosijo, če morajo pitati zalego. Po mesu ne posegajo in sadežev se sploh ne lotijo. Čebele ne poznajo določenega časa, ko naj začno delati. Če imajo potrebno hrano in je panj v redu, gredo na delo šele ob lepem letnem času in pri brezvetrju neprestano delajo. Mlada čebela začne z delom že tretji dan, če ima hrano. Ko roj kam sede, odleti nekaj čebel po hrano ter se z njo vrne.

Dobro uspevajoče družine so brez zalege le štirideset dni po zimskem sončnem obratu. Ko zalega nekoliko zraste, ji dajo čebele hrano v celice in jih zalepijo; dorasla mladica sama pregrize pokrovec ter izleti.

Dobre čebele same odstranijo živali, ki se splazijo v panj in poškodujejo satje, slabe pa zaradi lenobe dovolijo, da njih delo propade.

Če izrežejo čebelarji satje, puste čebelah hrano za zimo. Če je dovolj, se družina obdrži, sicer pa propade, ko nastopi ostra zima, v samem panju; pri mili klimi pa ga zapusti. Med je čebelja hrana poleti in pozimi, razen te si nanosijo še drugo, po trdoti podobno vosku, ki jo mnogi imenujejo sandarake.

Sovražniki in bolezni

Poglavitni sovražniki čebel so ose ter sinice med ptiči, nadalje lastovka in legat. Ko prilete k vodi, preže nanje tudi žabe iz močvirij. Zato jih čebelarji polove v tistih vodah, kamor hodijo čebele po vodo, nadalje uničujejo osja gnezda ter gnezda lastovk in legatov v bližini panjev. Čebele ne beže pred nobeno živaljo razen pred svojo vrsto. Pač pa se vojskujejo med seboj in z osami. Oddaljene od panja se med seboj ne napadajo in tudi druge živali pustijo na miru. V bližini panjev pa pomore vse, kar zmorejo. Čebele, ki pičijo, morajo poginiti, ker ne morejo več izdreti žela, ne da bi jim pri tem izstopilo drobovje. Pogosto ostane čebela živa, zlasti tedaj, ko človek, ki ga je pičila, previdno izdere želo. Ako ga čebela izgubi, mora poginiti. S pikanjem lahko čebele umore celo velike živali. Tako so n. pr. čebele že umorile konja. Najmanj hude so matice in tudi najmanj pikajo. Mrtvice znosijo iz panja. Tudi sicer je čebela izredno čista žival. Zato torej izločajo blato le, ko izletavajo, ker ima neprijeten vonj.

(Dalje prihodnjič)

O RAZNIH NAČINIH PITANJA NA ZALEGO

EDI SENEGACNIK

Zadnja desetletja postaja čebelja paša vedno slabša. Intenzivno obdelovanje zemlje uničuje vsepovsod medovito rastlinstvo. Temu se pridružujejo še izredne vremenske neprilike zadnjih let. Druga svetovna vojna je s svojimi strahotami prizadela tudi čebelarstvo. Ponekod ga je skoro do kraja uničila. Naša najvažnejša paša na ajdi je zadnjih deset let sploh odpovedala. Nešteti prazni čebelnjaki po naši deželi so priča izredno slabih čebelarskih letin. V kritičnih časih, ki so nastopali v zadnjih letih pogosto za čebele, je moral priskočiti čebelar večkrat na pomoč s sladkorjem, da je lahko ohranil čebelje družine. Napredni čebelar, ki je hotel pripraviti svoje čebele za pašo, jih je moral pravilno krmiti. Prav tako so delali pametni čebelarji v brezpašni dobi, da je matica zalegala in da je bilo potem dovolj živali za jesensko ali kako drugo pašo. Čebelarju prevaževalcu se danes ob velikanskih prevoznih stroških skoro ne spleča odpravljati na pot, če nima močnih čebeljih družin. Večina takih čebelarjev si pomaga s krmljenjem na zalego. Danes si naprednega čebelarjenja brez krmljenja v tej ali oni obliki skoro ne moremo več predstavljati. Kakor moramo za rodovitnost naših polj uporabljati različne vrste umetnih gnojil, tako si tudi sodobnega čebelarjenja brez krmljenja ne moremo zamisliti. Seveda je najidealneje čebelariti brez tega. Kjer je na enem mestu vsako leto obilna ali vsaj dobra paša, ki traja po malem vse leto, tam presrečnemu čebelarju res ni treba nikdar krmiti. Toda koliko je danes pri nas takih krajev? Skoro jih ni in večina čebelarjev mora prevažati, če hoče imeti od čebelarjenja vsaj nekaj koristi.

V našem listu smo po malem večkrat govorili o krmljenju. Zadnje leto pa smo nekam pozabili na to in raje smo razpravljali o tem, kakšni naj bi bili pitalniki, in ne o tem, kaj naj bi dajali vanje in na kakšen način, da bi bil uspeh čim večji. Marsikomu se je zdelo, da je bilo dolgo razpravljanje že kar preveč utrudljivo. Vse je kazalo, da so razpravljali med sabo vsi mogoči iznajditelji kot nekoč stari Abderiti v sloveči pravdi za oslovsko senco. Menda je tudi uredniku stvar začela že presedati in je debato prekinil. Stari praktični čebelarji pa so se pri tem muzali in dejali: »Ej, ali ni navadno leseno ali pločevinasto koritce s plavcem, kot so ga uporabljali naši predniki, zares najboljše. Kaj bi delali toliko hrupa!«

Zadnja leta so začeli drugod po svetu ubirati pri krmljenju, zlasti pri krmljenju na zalego, nova pota. Dosegli so zavidljive uspehe in prav je, da se z njimi seznanijo tudi naši slovenski čebelarji. Saj smo hodili doslej po svojih starih, že tako shojenih potih, da smo krmili na zalego kar nekam mehanično, ne da bi sploh pomislili, kaj pravzaprav s tem hočemo. Vsi smo delali tako, misleč, da bo pač ta način najboljši: čebeljim družinam smo nalivali eden do dva decilitra sladkorne ali medene raztopine, dodajali temu še sveže mleko, mleko v prahu, nekateri pa tudi kvas in stvar je bila opravljena. Seveda smo navadno opazili po nekaj tednih uspeh svojega prizadevanja in bili zadovoljni.

Kadar koli se odločimo za krmljenje na zalego, se zavedajmo, da ono samo ne more popraviti ali ozdraviti slabih čebeljih družin, ki imajo prirojene napake, ali pa so celo bolne. Zato ne bomo nikoli dosegli uspeha pri družinah s slabimi maticami, pri družinah s starim in neurejenim satovjem, pri nepravilni negi in ravnanju s čebelami. Tudi od panja samega je dostikrat odvisno, kako se družina v njem počuti in razvija.

Za krmljenje čebel uporabljamo danes pretežno sladkor, ki do neke mere lahko nadomesti naravno čebeljo hrano — med. Ob njem prav tako žive in ohranijo vso svojo delavnost, na njem tudi odlično prezimijo. Vendar sladkor daleč zaostaja za medom, tem čudovitim proizvodom narave. Kemiki so natančno določili njegove sestavine, v njem pa so prav gotovo še snovi, ki jih niti ne poznamo. Dobro vemo, kakšna je njegova zdravilna vrednost. Ne priporočajo ga zaman zdravniki in strokovnjaki za prehrano. Naše ljudstvo samo ga pozna že stoletja kot univerzalno zdravilo. Narava sama je pač najbolje vedela, zakaj ga je ustvarila za hrano čebelam. Zato je seveda med *provenstveno namenjen* kot hrana za čebele. Zanj ne moremo najti enakovrednega nadomestila. Če je le mogoče, bomo krmili zato čebele le z medom; s tem bomo dosegli največji uspeh. Le v sili, kadar medu nimamo, ali pa za zimsko zalogo, bomo uporabljali sladkor. Poglejmo sedaj, kaj so dognali čebelarski znanstveniki, ko so preizkušali učinek hranjenja z medom in sladkorjem.

Goetze je leta 1926 ugotovil, da je širina prsi pri čebelah delavkah, ki so jih hranili dva meseca s sladkorno raztopino in obnožino v ploščicah, nazadovala od 4,09 na 3,79 mm.

Pri pošiljanju mladih matic je L. Kuks leta 1951 ugotovil, da je med kot hrana pri pošiljanju matic prekosal vsa ostala hranila, pa celo medeno testo.

Med ima namreč v sebi poleg drugih sestavin tudi cvetni prah. Imamo različne vrste medu, od katerih ga vsebujejo ene več, druge manj. Važnosti cvetnega prahu se v zadnjih letih čedalje bolj zavedamo. Znanstveniki so ugotovili, da v čebelji družini brez njega sploh ne more biti življenja. Ta čudoviti čebelji kruhek vsebuje namreč poleg visokovrednih beljakovin in drugih sestavin razne vrste vitaminov, zlasti vitamin C in E, ki je vitamin plodnosti. Ana Maurizio je ugotovila, da je najmanj pelodnih zrn v akacijevem medu, t. j. 6—20.000 v enem kubičnem centimetru, medtem ko jih je v kostanjevem kar od 500.000—1.100.000. Ni čuda, da ima zato kostanjev med tako blagodejen ali celo čudežen učinek pri spomladanskem krmljenju na zalego in da je po drugi strani prav nevaren za prezimovanje. Čebele pozimi pač ne potrebujejo obnožine, ker je težko prebavna in zato tudi nevarna.

Pri spomladanskem krmljenju na zalego pride v poštev torej v prvi vrsti med, in sicer kostanjev, če ga le imamo. Rade volje zamenjajmo zanj drugi med, bodimo pa previdni zaradi bolezní in ga iščimo le pri čebelarju, ki ima zdrave čebele. Potem šele pridejo v poštev druge vrste medu in nazadnje seveda sladkor v različnih oblikah: 1. kot suh sladkor, ki ga samo nekoliko ovlažimo z medeno raztopino ali vodo, 2. kot sladkorne ploščice z dodatkom medu, 3. kot medeno testo.

Vprašanje pa je, v kakšni obliki in kako naj dodajamo med ali sladkor čebelam. Ni namreč vseeno, ali ju dodajamo z morebitnimi dodatki obnožine v obliki tekočine ali v strjeni obliki kot n. pr. kristaliziran med, medene oziroma sladkorne pogače, medeno testo ali suh sladkor. Poskusi so pokazali, da je bil uspeh krmljenja na zalego neprimerno večji, če smo dodajali hrano v strjeni obliki. Zakaj neki? Le oglejmo si en sam primer, pa bomo kaj hitro razumeli. Pri krmljenju na zalego pospravi dobra čebelja družina tekočino, bodisi raztopino medu ali sladkorja v količini 1—2 del, v nekaj minutah. Ko pobirajo čebele dodano hrano, nastane v čebelji družini nekak občutek obilnosti in izdatne paše. Čebele postanejo nemirne, matico začno izdatneje krmiti z mlečkom in ta začne boljše zalegati. Toda pri enem ali dveh decilitrih raztopine traja to razpoloženje le kratek čas! Kaj bi bilo, ko bi tekočino nadomestili s kristaliziranim medom, sladkornimi ploščicami, medenim testom ali suhim sladkorjem? Isto količino medu ali sladkorja v trdnejši obliki bodo pripravile čebele mnogo pozneje. Trajalo bo kar ves dan, včasih celo dva ali tri, preden bo vse pobrano. Razpoloženje v čebelji družini je ob občutku neke stalne, tako rekoč »večne« paše čisto drugačno, kot ob borem decilitru raztopine. To razpoloženje prenašajo čebele na matico nepretrgoma. Zato matica izredno marljivo zalega. Poskusi so pokazali, da je bilo v tako krmljenih družinah še enkrat ali celo dvakrat več zalege. Ta način krmljenja pa ima še druge dobre strani: panjev ni treba vsak dan odpirati. Suhe hrane v tej ali oni obliki jim damo lahko večjo količino za daljši čas. To je važno zlasti za čebelarja, ki nima čebel doma, ali pa tudi ne časa! Koliko nepotrebnega dela si prihranimo s tem, po drugi strani pa koristimo čebeljim družinam zlasti v zgodnji pomladi, ko jim je toplota tako potrebna. Za pokladanje take hrane so najprimernejši Vukeličevi pitalniki v okencu, različna koritca, skledice itd. Odlično so se obnesli zlasti pitalniki v zamreženih okencih. Čebele spomladi že toliko razširijo svoje gnezdo, da zasedejo tudi ta okenca. Tu imajo potem hrano tako rekoč pri gnezdu. Pločevinasti pitalniki pod gnezdom za pomladni čas niso priporočljivi. Kdor nima pitalnikov v okencih, lahko okence odstrani in postavi na njegovo mesto ožje korito, napolnjeno s 1/2, 3/4 ali 1 kg hrane. Krmimo pa lahko tudi v medišču tako, da nekoliko dvignemo slamnico in pokladamo hrano na matično rešetko. Zanimive poskuse o tem, kako se pri takem krmljenju povečuje zalega v panju, je napravila Perepelova.

1. Vsak četrti ali peti dan je odkrila na medenem satovju 0,5—0,8 kg medu. Zalega se je povečala za 198 %.

2. Dnevno je dodajala 400 gramov medu v topli vodi v razmerju dva dela medu na en del vode. Uspeh: 159 %.

3. Dnevno je dodajala 1500 gramov medu kot pod 2. Uspeh: 121 %.

4. Vsak dan je dala 250 gramov raztopljenega medu in cvetnega prahu v topli vodi (1200 : 600 : 600). Uspeh: 106 %.

Doslej smo mislili, da je raztopljen med z dodatkom cvetnega prahu najboljše, kar lahko damo čebelam, a je zanimivo, da je vendarle zmagal med, ki so ga čebele same pripravile in so ga mogle zaradi tega, ker je bil odprt, hitreje uporabljati.

Krmljenje na zalego z odpiranjem pokrovcev naši čebelarji že poznajo. Res ni prav nič težko in od vseh najbolj naravno, zato pa je tudi uspeh

največji. Mogoče bi bil še večji, če bi spomladi dodali sat s kostanjevim medom. Dobro je, če pustimo tak sat prej nekaj časa v topli sobi, da se pogreje in ga potem, ko smo odkrili pokrovce, malo ovlažimo.

Ta način krmljenja ima samo to napako, da moramo panje odpirati, ko potrebuje čebelja družina največ toplote.

Iz poizkusov tudi vidimo, da je bil, če izvzamemo prvi primer, največji uspeh pri dozi 400 gramov (2) in ne pri 1500 gramih (5) ali pri 250 gramih (4).

V Ameriki puščajo čebelarji polne nastavke komaj načetega medu na plodiščih, spomladi pa jih postavijo pod nje. Čebele začno prenašati med iz hladnih nastavkov v toplo plodišče, se pri tem razburjajo, izletavajo in povečajo temperaturo, kar sili matico k zaleganju. To razburjenje oziroma veselo razpoloženje ne traja samo nekaj minut ali ur, ampak cele tedne. Jasno je, da so take družine potem do kraja zaležene. Nekaj podobnega opazamo tudi v naših panjih, kadar prezimujemo v mediščih, v plodiščih pa pustimo medene sate. Spomladi čebele vneto prenašajo ta med v topla medišča, matica pa neprestano zalega. To je neke vrste avtomatično krmljenje na zalego, ki se dobro obnese in ne zahteva od čebelarja nobenega truda. Spomladi je to še kar posebno važno, ker čebele zaradi slabega vremena ne morejo na pašo. Ostati morajo doma in prenašajo med, ki ga seveda v večji meri uporabljajo in silijo matico k zaleganju. Ob lepem vremenu pa gredo na pašo in se ne zmenijo za prenašanje medu. Čebelje družine imajo tako zares stalno pašo in zato je tudi zalege mnogo več. Da pa bi ne nastalo ropanje, kar se rado zgodi, če pustimo medeno satje v plodiščih pri družinah, ki prezimujejo v mediščih, je umestno, da postavimo medene sate v plodišča šele spomladi in jih sproti odpiramo. Tako se gnezda sploh ne dotikamo. Medene sate dodajamo lahko ob vsakem vremenu.

Tak način krmljenja na zalego lahko priporočam iz lastnih izkušenj. Ker jeseni vsega medu ne iztočim, ostanejo medeni sati v plodišču, družine pa prezimujejo v mediščih. Spomladi nastane ob količkaj toplem vremenu v panjih pravo vrvenje in človek zares z veseljem gleda odlično razvite čebelje družine, ki so popolnoma pripravljene, da izkoristijo prvo izdatnejšo spomladansko pašo.

Zato je med v satovju še vedno in bo tudi v bodoče najboljša hrana za zimo in spomladi za razvoj čebel. Prav je, da imamo vselej nekaj rezervnih satov pripravljenih za ta ali oni primer. Za pomladni razvoj je dober vsake vrste med, zlasti pa kostanjev. Najbolje je seveda, da pustimo take medene sate že jeseni ob kraju gnezda, če nameravamo spomladi krmiti na zalego. Tudi kristaliziran med se je izkazal kot odlično sredstvo za dražilno krmljenje. Lahko ga, zlasti kadar je trd, narežemo v majhne ploščice in te polagamo na matično rešetko, v pitalnike ali celo na sate. Čebele se tega medu takoj lotijo in ga ližejo, dokler ga ne zmanjka. Tudi v tem primeru je v družini stalna paša in občutek obilja, ki sili matico k zaleganju. Amerikanec Holberlein daje spomladi ali pred glavno pašo svojim družinam po 1 kg kristaliziranega medu v pločevinastih konzervnih škatlah. Toda kaj naj napravimo, če medu sploh nimamo? Segli bomo po sladkorju in ga pokladali čebelam na različne načine. Nekatere od teh načinov si bomo v naslednjem nadrobneje ogledali.

(Dalje prihodnjič)

ČEBELE IN ČEBELAR POZIMI

F. R.

Zivljenje naših ljubljensk, s katerimi smo imeli skozi vse leto obilo dela, pa tudi mnogo zabave, se je skoraj popolnoma umirilo. Okrog čebelnjaka je postalo tiho, ko da ni živega bitja v njem. Čebelarji čebelam zimski počitek iz srca privoščimo, čeprav komaj čakamo dneva, ko bodo zopet oživela žrela pri panjih in se bo ozračje okrog čebelnjaka napolnilo s prijetno godbo njihovega brenčanja.

Nastopila je za čebele doba brezdolja. Prvi ostrejši nočni hlad jih je prisilil, da so se strnile v gručo na tistem delu satja, kjer se je polegel zadnji letošnji rod mladice. Nekaj čebelic je zlezlo v prazne celice, večina pa je zasedla ulice med sati.

Če je satje zaneseno z medom do tal, so čebele prisiljene sedeti »na mrzlem«, kakor pravimo čebelarji. Družina se tedaj dolgo ne umiri, pri tem pa otrpne in pomre mnogo živali. Da se kaj takega ne zgodi, moramo paziti že pri zazimovanju. Sladkorne raztopine jim ne smemo pokladati prekasno, čeprav bi jo rade jemale, pa tudi pri dopolnjevanju zimске zaloge z medenimi sati ne smemo natlačiti v plodišče preveč zanesenih. Lahko pa imajo seveda družine hrano čez potrebo v satju nad ali za svojim zimskim gnezdrom. Le tako oskrbljene družine se bodo spomladi dobro razvile.

Kakor na preveč medenem, tako je tudi na belem deviškem satju čebelam pozimi hladno. Za dobro prezimovanje je najboljšje 1—2 leti staro satje, v katerem se je izleglo le nekaj pokolenj čebel.

Zimska gruča se ravna po moči družine; močna družina obseda kakih 5—6 satov, slaba pa le 3—4. Zato mora slaba družina ogrevati več praznega prostora in porabi mnogo več hrane kot močna družina, ki bolj izpolnjuje prostor v panju.

Če kdo zazimi šibkejše družine z dobrimi maticami, sme to storiti le tedaj, če čebele stisne na manjše število satja. Seveda mora potem vstaviti ločilno desko ali slep sat, prazen prostor izza tega pa zatlačiti z zmečkanim časopisnim papirjem.

Gotovo je tudi kdo zazimil čebele v medišču, bodisi da ima čebelnjak daleč od svojega bivališča, pa mu ne kaže nositi satja domov, bodisi da nima primerne shrambe ali omare, v kateri bi ga lahko shranil. Tako prezimovanje ni prav nič slabše kakor v plodišču in naj bo kar brez skrbi zaradi usode svojih ljubljensk.

V prvih zimskih mesecih ne potrebujejo čebele preveč toplote. Čim bolj na hladnem sede, tem kasneje bodo začele matice zalegati in tem manj bo žrtev med drobirjem. Kakor hitro pa nastopi hujši mraz, je treba panje vsekakor malo bolje odeti, sicer bi porabile čebele preveč hrane in bi se zaradi borbe z mrazom prehitro izčrpale. Prehladila bi se lahko tudi matica in postala deloma ali popolnoma nerodovitna. Žrela zapremo s kovinskimi zapornicami, ki imajo na spodnji strani primerne zareze, skozi katere prihaja zrak neovirano v panj, ne more pa skozi rovka ali miš. Ako žrelo preveč zožimo, nastane v panju vlaga, pojavi se plesen in — griža.

Kasneje, ko začno čebele izletavati, jih opazujemo pri žrelih, važnejša opazovanja pa si zapišimo v dnevnik! Če je tedaj kaj narobe pri čebelah, jim lahko v skrajni sili še pomagamo.

Predvsem rabijo čebele sedaj mir in nemoten počitek, na kar opozarjamo zlasti začetnike, ki jih zvedavost le prerada zapelje, da hodijo po nepotrebnem v čebeljak. Celo nekateri starejši čebelarji radi stikajo po panjih, namesto da bi se naučili spoznavati življenje čebel po njih obnašanju na bradah.

Seveda je treba nadzirati čebele tudi v zimskem času, vendar ne tako. Zadošča popolnoma, če stopimo vsak teden enkrat pred čebeljak, si ogledamo panje spredaj pri žrelih in včasih prisluhnemo življenju v njih. Prisluskovanje je sicer pri ljudeh nezaželeno, pri čebelah pa nujno potrebno. Če se hočemo prepričati, ali družinam res ničesar ne manjka, pihnemo v panj skozi žrelo in čebele se takoj oglasijo. Najprimernejša za prisluskovanje pa je gumijasta cevka, katere en konec vtaknemo skozi žrelo, a druga v uho. Z njo poslušša šumenje čebelic prav tako kakor zdravnik, ko skuša pri človeku ugotoviti, kakšno je dihanje pljuč in utripanje srca. Če nimamo gumijaste cevke, si lahko naredimo prisluskovalno pripravo iz lesa. Na kakih 60 cm dolgo in kot svinčnik debelo paličico pribijemo na enem koncu tanko deščico v velikosti pol dm². Deščico pritisnemo na uho, nasprotni konec paličice pa naslonimo na vratca panja. Ta priprava prevaja glasove prav tako dobro kot gumijasta cevka.

Enakomerno, rahlo šumenje kaže, da je v panju vse v redu. Močno šumenje pa pomeni, da čebelah manjka vode ali da so osirotele. Vodo damo čebelah z namočeno, toda ožeto krpo, ki jo položimo na matično rešetko. Če šumenje tudi potem ne preneha, ponovimo to še drugi in tretji dan. Ako čebele buče v presledkih, so izgubile matico. Skušali jim jo bomo dodati ob prvi priložnosti, ali pa bomo pridružili osirotelo družino drugi družini, ki ima matico.

Včasih bomo opazili, da čebele pri žrelu lahko krepelijo s krili. Največkrat pomeni to, da jim manjka hrane. Odprimo tak panj in pregledjmo drobir na podloženi lepenki. Po njegovi legi in količini bomo sklepali, koliko hrane je družina že porabila in koliko je še mora imeti. Če sede čebele na satju tik za okencem, gre z živežem že h kraju. Tudi je slabo znamenje, če čebele privzdigujejo zadke. Tolažba, da je imela družina ob zazimljenju dovolj hrane, je prazna, ker se kaj lahko zgodi, da ostane močna, s hrano dobro založena družina sredi najhujše zime kar naenkrat brez živeža. Vzrok temu je tiho ropanje, ki je nastalo ob toplih jesenskih dneh in ga nismo niti opazili. Seveda je pomoč taki družini nujna. Dobro segreto zidno opeko položimo v medišče in, ko se čebele zaradi toplote razlezejo, jim začnemo pokladati manjkajočo hrano v pitalniku. Lahko pa damo taki družini tudi segret, meden sat, na katerem smo odkrili pokrovce, prazen sat pa iz gnezda odstranimo. Tako družino moramo tudi kasneje stalno nadzorovati, mnogo koristi od nje pa nikar ne pričakujemo.

Za uspešno prezimovanje je nadalje potreben dober med. Najboljši je ajdovec, ki ga je pa žal od leta do leta manj; neprimerna sta hojev in kostanjev med. Te vrste med je treba pravočasno iztočiti iz plodišča in ga nadomestiti s sladkorno raztopino. V njem so snovi, ki niso samo škodljive

za čebelja prebavila, tudi zgosti se tako, da ga čebele ne morejo srkati. Pri polnih skledah trpe žejo in lakoto, kar izdajajo z močnim bučanjem. Mokra krpa ali ploščica snega, položena na matično rešetko, lahko reši čebele teh nadlog.

Slednjič moramo poskrbeti za nemoten dotok svežega zraka. Žrelo mora biti dovolj veliko, da se more zatohli zrak v panju izmenjati s svežim. Ne sme se zamašiti z mrtvicami, snegom ali ledom. Zatohli zrak bi povzročil med čebelami nemir, kar bi lahko pripeljalo do katastrofe. Vsak nemir spravi čebele v nekak začarani krog, iz katerega ni izhoda, saj povzroči močnejše uživanje hrane, to poveča pritisk na črevesje, kar povzroči še večji nemir, še močnejše uživanje hrane itd., itd.

Pravilno zapaženje, zadostna in primerna hrana, dovolj čistega zraka ter popoln mir, to so glavni pogoji za dobro prezimovanje. Če so vsi ti pogoji izpolnjeni, lahko vzdrže čebele tudi do tri mesece brez izletavanja.

Če se bomo ravnali po navedenih nasvetih, nam bodo čebele v bodočem letu našo skrb obilo plačale.

opazovalnice

POROČILO ZA JULIJ IN AVGUST

Julij: V začetku julija je bilo razmeroma hladno vreme z nekaj deževnimi dnevi. Nato je postalo vroče. Padavin v glavnem ni bilo dosti in večinoma so imele nevihtni značaj (Breg-Tržič, Dražgoše). Ob nastopu zadnje mesečne tretjine se je ohladilo in nekaj dni je deževalo. Proti koncu mesca se je vreme spet ustalilo.

Kostanjevo pašo, kolikor je še ostalo, je v glavnem pokvaril dež v prvih dneh julija. Opazovalec iz Prosenjakovcev je dobil na Kostanju na Pohorju samo po 2 kg na panj in je več prinesel opazovalni panj, ki je ostal doma na otavi. Ponekod so na otavi, na bučah, na srobotu in drugih julijskih cvetlicah nabrale čebele vsaj za sproti, nekaj postaj pa kaže padeč tehtnice. Tudi hoja pod Krimom in drugod se je spet začela ponujati. Bilo je nekaj donosnih dni, a ko je prišel dež, je vse skvaril.

Letos so nekateri sejali ajdo dokaj zgodaj (Vel. Dolenci 7., Radeče 15., Krško 18. julija), drugi malo kasneje (Šmarje 22., Javorje 24. julija). Ajda je vzniknila do konca mesca (Ljubljana 21., Radeče 24., Krško 26. julija).

Dražgoše—Šk. Loka: Jelka je od junija stalno dražila čebele, vendar razen v dnevih pred dežjem, donosa ni bilo. Tudi po dežju je bilo nekajkrat

Kraj opazovalnice	Donos ali poraba v			Skupno pridobil ali porabil dkg	Srednja mesečna toplina	Dnevi			Sončni sij v urah
	I.	II.	III.			izletni	deževali	s snegom	
	mesečni tretjini dkg								
Breg—Tržič . . . julij avg.	+230 -100	- 20 - 60	+200 +100	+ 410 - 60	+19,4 +19,1	29 30	8 9	—	250 244
Dražgoše—Šk. Loka . . .	- 10 - 40	+ 60 -170	- 90 - 70	- 40 - 280	+16,7 +16,7	31 30	7 9	—	244 233
Žerovnica—Postojna . . .	-215 —	-220 —	- 75 —	- 510 —	— —	31 —	9 —	—	330 —
Krka—Stična	— —	— —	— —	— —	— —	31 30	7 4	—	275 272
Novo mesto	+ 10 +170	+ 20 +300	+ 30 +690	+ 60 +1160	+20,7 +20,3	31 31	4 6	—	315 295
Sv. Lovrenc na Pohorju . . .	+135 +160	+160 +195	+135 - 10	+ 430 + 345	+19,9 +18,8	29 30	15 11	—	271 223
Sv. Lovrenc na Drav.p. . . .	+ 65 + 25	+325 +555	+185 +155	+ 575 + 735	+18,8 +18,8	31 31	9 5	—	286 290
Dobova—Krško	- 60 + 80	-185 - 20	+ 90 + 3	+ 155 + 65	+18,9 +18,8	29 31	2 1	—	— —
Rogatec	+320 + 80	+320 +200	+ 30 +270	+ 670 + 550	+22,6 +23,0	31 31	8 7	—	225 239
Ribnica na Pohorju	+ 80 —	+570 —	+200 —	+ 850 —	+19,4 —	31 —	10 —	—	191 —
Cezanjevci—Ljutomer	— + 30	— +330	— +150	— + 510	— +19,2	— 31	— 7	—	— 196
Pristava—Ljutomer	-180 + 20	- 50 +250	- 20 +165	- 250 + 435	— —	31 31	9 5	—	305 284
Bučkovci—Videm ob Sčavnici	+ 30 +270	+390 +405	+330 +370	+ 750 +1045	+19,8 +19,4	31 30	6 5	—	318 297
Prosenjakovci—M. Sobota . . .	-110 +110	+ 50 +150	+160 + 30	+ 100 + 290	+21,0 +19,4	31 31	11 8	—	274 267
Lendava	-120 + 90	-180 +210	+ 30 - 80	- 270 - 220	— —	31 31	10 5	—	245 253
Selnica ob Dravi	+725 +195	+285 +585	- 35 +250	+ 975 +1030	+19,0 +18,8	31 31	13 9	—	351 287
Dragatuš—Črnomelj	+ 25 -205	-250 -145	-190 +330	- 415 - 20	— —	— 30	— 1	—	— —
Logatec	+ 70 +330	+ 80 +350	+490 -240	+ 640 + 440	+17,2 +15,5	31 31	9 11	—	364 307
Bilje—Renče	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	—	— —
Pušča—Bistra	+ 20 -190	+1345 -190	+740 +160	+2105 - 220	+20,7 +22,6	31 29	5 4	—	373 380
Ljubljana	— —	— —	— —	— —	+20,5 +19,8	— —	9 11	—	307 273
Povprečki	— —	— —	— —	+ 366,7 + 390,2	+18,2 +19,9	30,1 30,5	8,4 6,3	—	269,6 271,7

pokapano pod hojo, a se ni to v panjih skoraj nič poznalo. Čebelje družine so precej oslabele; zalege imajo malo. Kaj je vzrok, da v tukajšnjem kraju jelka nikoli ne medu izdatno več dni skupaj?

Pušča—Bistra: 10. julija sem prepeljal čebele z Mrzlega polja v Lokve (Gorski Kotar). Hoja v Gor. Kotaru je medila južno od Lokve v presledkih ves mesec. V Lokvah je bil največji donos 4,50 kg, 6 km vstran v Mrkopolju pa je bilo nekega dne 6,50 kg. Na metvici (polaj) je bil v zadnjih 14 dneh največji donos 0,80 do 1,20 kg dnevno, kar je veliko manj, kakor bi pričakovali v tej vročini.

Novo mesto: Družine so precej dobro razvite in pričakujemo ugodno ajdovo pašo.

Avgust: V prvi dekadi je bilo normalno namočeno in toplo, v drugi pa zelo suho in sončno (razen v vzhodni Sloveniji). Zadnja mesečna tretjina je bila v splošnem hladna. Zah. Slovenija je imela veliko padavin.

Ponekod je konec julija začela mediti smreka, kar je trajalo samo do dežja v prvih dnevih avgusta (Breg—Tržič). V začetku meseca se je na listju pojavila mana (Selnica ob Dravi). Tudi hoja je v avgustu večkrat prišla, a jo je dež vselej skvaril, vendar so v podkrimskih krajih čebele le nabrale nekaj kilogramov. Podobno je bilo na Pohorju. Na Jelovici so do 20. čebele hojo močno obletavale, a brez pravega uspeha. Tudi otava je nekaj dala.

V toplejših subpanonskih krajih je začela cveteti ajda že zgodaj (Cezanjevci 5. avgusta, Vel. Dolenci 7. avgusta). V drugi dekadi je začela cveteti v večjem delu subpanonskega in subalpskega pasu (Krško 12. avgusta, Bučkovi, Krka 13. avgusta, Lendava 14. avgusta, Novo mesto 15. avgusta, Črnomelj 17. avgusta, Selnica ob Dravi, Breg—Tržič 18. avgusta, Celje 19. avgusta, Vrhnika 17. avgusta). Ob koncu avgusta je ajda vzeveta še v hladnejših krajih (Gornji grad 22. avgusta, Javorje 29. avgusta). Tudi letos se mnogi z medenjem ajde ne pohvalijo, čeprav je cvetela prej. Verjetno je vzrok slabega donosa to, da je bilo ajde malo posejane. Od naših postaj je večina zaznamovala samo nekaj kg donosa, v nekaterih krajih (predvsem po neuradnih podatkih) pa se je tehtnica dvignila na 10 kg in še čez.

Sv. Lovrene na Pohorju: Panj na tehtnici je bil nosejav.

Krka—Stična: Tehtnica je še vedno pokvarjena.

Cezanjevci—Ljutomer: Pri sadnih stiskalnicah je zopet poginilo mnogo čebel.

Selnica ob Dravi: V splošnem so čebele prinesle za 80 % manj kakor lani. Med je večinoma cvetličan.

Pušča—Bistra: 11. avgusta sem prepeljal čebele v Bos. Drenovac. Velika suša v avgustu je zelo ovirala izločanje medicine na metvici (polaj) in žepku. Tako je metvica na Lonjskem polju dala komaj zimsko zalogo, na Mokrem polju pa kar 20 do 30 kg, a so to pašo ujeli le redki čebelarji. Žepok je dobro kazal, pa je zaradi suše dal v najboljšem primeru samo skromno zimsko zalogo. Otoka Hvar in Vis nista dobila od 26. aprila niti kapljice dežja, zato za jesensko pašo slabo kaže.

Cudna sprašitev matice. Ko nastavljam satje v medišča panjev, odvezam v plodišču oba krajna sata, navadno medena, ter ju dam v medišče. Zgodi pa se, da sta ta dva že zaležena. Nič za to! Vseeno ju dam v medišče. Cez tri tedne po nastavljanju ali tudi pozneje odstranim v medišču okence, da izlete troti, ki so se tamkaj do tedaj polegli.

Tako sem tudi letos 1. junija okrog 4. ure popoldne odprl medišče nekega izrojenca. Ko opazujem odlet troto, mi naenkrat obstane pogled na mladi matici, ki je sedela na robu satnika. Toda že naslednji hip je odletela skozi vrata čebelnjaka na prosto. Troti seveda z njo, a ni minila minuta, ko se je vrnila, krožila okrog odprtega panja in spet odletela. V 15 minutah je 12-krat priletela v čebelnjak in spet odletela. Ko je zadnjič priletela, je imela belo nitko v zadku, znak da se je uspešno sparila. Hitro se je oprjela satnika in odbrzela med satje. Takoj nato sem prekril matično rešetko z ločilnimi deščicami ter tako zavaroval novo matico. V plodišču se je matica sprašila že nekaj dni poprej. Ko sem odprl še žrelo v medišču, sem imel eno rezervno družinico več. Po tem dogodku mi je bilo jasno, kako se včasih spraši kaka matica, ki se poleže v medišču, ne da bi se ji bilo treba preriniti skozi reže matične rešetke.

Evgen Brvar

Plevel je na obdelanih njivah in vrtovih nezaželen gost. Človek ga preganja na vse načine, toda zdi se, da ga nikakor ne more uničiti. To je po eni strani slabo, po drugi pa spet dobro, zlasti za čebele, saj jim nudijo nekateri pleveli dobro pašo skozi vse leto tja do pozne jeseni.

Na boljši zemlji se je zelo udomačila temnozelena rastlina, ki se razrašča v obliki grmička. Imena ji žal ne vem. Posebno rada se pojavi na gredah med špinačo ali paradiznikom, kjer tekmuje v rasti z zloglasnim rogovilčkom. Zdi se mi, da jo čebele zelo čislajo, saj so jo obirale ves september in ves oktober prav do srede novembra. Nudi jim dokaj cvetnega prahu, ki je svetlorumene barve. Cveti tega plevela so neznatni, ze-

lenkasti in se kakor uši drže skupnega cvetnega vretenca.

Nekoga dne sredi novembra sem opazoval panje, iz katerih je vrela žival, da se pred izom še naužije sonca. Čebele so se lepo prašile, nekatere pa so stikale po vrtu za poznojesenskimi cvetkami. Kaj kmalu so našle omenjeni plevel in začele na njem nabirati obnožnino. Na posameznih cvetih jih je bilo toliko, da so se le-ti upogibali pod težo pridnih žuželk. Obirale so hitro in zadovoljno brenčale, kakor bi se pasle na ajdi, dokler ni sonce zašlo in jih je večerni hlad pregnal nazaj v panje.

Franček Šivic

Pitanje na zalego. Vsepovsod se čebelarji trudijo, da bi čimbolj izkoristili paše, posebno še zgodnje. Pogoj za to so kajpak močni panji v začetku paše. Take panje pa dosežemo, če pravočasno pitamo na zalego, kar spodbudi matice, da pospešeno zalegajo.

Beljakovina je, kakor je znano, glavna sestavina mlečka, ki se z njim hrani zalega. Ker pa se zimskim čebelam v telesih vsak dan bolj krčijo jesenske zaloge beljakovin, jih je treba nadomestiti, da žival prezgodaj ne ostari in se je ne loti nose mavost, griza ali kaka druga bolezen.

Nemci so do sedaj v ta namen uporabljali preparate iz kvasa ali sojeve moke, v novjšem času pa priporočajo nektapol z nosemakom. To je suha, testena hrana, ki združuje tri sestavine, in sicer ogljikovodike, ki proizvajajo toploto, nadalje beljakovine z vitamini in redilnimi solmi, ki pospešujejo rast zalege, in končno nosemak, ki preprečuje nose mavost ali jo zatira, če je morda že v panju. Nektapol dodajajo že v februarju v majhnih obrokih čim bliže zalegi, zaradi česar postane v panjih že zgodaj spomladaj živahno. Čebele nektapol takoj porabijo, ne da bi ga shranjevale v celice. Zato ne pride nikoli v med kakor sladkorna raztopina.

Tako je v tujini, kako pa pri nas? Zaletavamo se v AZ-panj, ki prav dobro ustreza našim čebelarjem, sicer bi že

davno prodril k nam ameriški način čebelarjenja iz neslovenskih delov naše države, a se nasprotno naš panj širi v te pokrajine. V najnovejšem času se obregamo tudi ob naše čebelnjake in sedaj čakamo na tretjo negativno kritiko, ker v tretje gre rado. Ne dočakamo pa, da bi tisti, katerih naloga bi to morala biti, začeli s pozitivnim delom, predvsem s setavljanjem in preizkušanjem preparatov za pitanje na zalogo.

S. R.

Spomladansko trebljenje čebel je včasih zelo burno, posebno ob nenadnem lepem vremenu, ko dolgotrajni mraz ni prej dopuščal prašenja. To splošno razburjenje se v kakem panju lahko poloti tudi matice, pa se pridruži iz panja bruhajočim čebelam. Na prostem se ji lahko zgodi, da gre pozlu, saj na ta izlet ni bila pripravljena. Neizbežno pa propade, če ima prizrežena krila. Tako panj nepričakovano zgubi matico. Čebele se kaj kmalu zavedo usodne izgube in začno nemirno tekati po bradi in panjski končnici. Previdni čebelar hitro opazi to značilno vznemirjenost. Ker si čebele same tedaj ne morejo pomagati, je edina rešitev, da doda osiroteli družini prašileček.

S. R.

Voda v čebelarstvu. Kadilnikov že mnogo čebelarjev več ne uporablja, pač pa rajši razpršilnik. Z njim poškrpimo družino, ki rada pika. Napršimo jo močno z vodo.

V brezpašnem času zadržuje tako brizganje sladkosnedne čebele, ki letajo okoli panja, da ne sedejo na sate. Niti ena čebela ne pride krast. Če bi se to zgodilo, bi jih bilo kmalu okrog nas na stotine.

Voda pa je potrebna še v drugih primerih.

Klobčič čebel z matico vrzi v vodo, pa se bo takoj razpusil. Da je škropljenje roja uspešno, ve vsak čebelar.

Pri pregledu čebel postavi kozico v primerno velik zaboj, nanjo polagaj sate, vse skupaj pa pokrij z mokro krpo. To odvrača čebele, da ne nagajajo pri delu. Prav tako nerade sedejo na mokro kozico. Pri pregledu jo zato zmoči in čebele bodo ostale vse na satju.

Tudi pri točenju voda izdatno pomaga. Ometene sate daj v zaboj in ga pokrij z mokro krpo, iztočene sate pa polij z vrtno škropilnico, preden jih daš v panj. Ker voda ne razredči takoj ostankov

medu, nalete čebele le na malo osladkano vodo, ki je niti ne upoštevajo. Med se raztopi šele čez dalj časa in čebele ga hitro posrkajo. Do tedaj se je pa panj že davno umiril.

Pri ometanju čebel v lijak ali sipalnik se nabero na teh pripravah medene kapljice, ki čebele zelo vznemirjajo. Lijak ali sipalnik zato večkrat zmoči! Pa tudi čebele hitreje zdrknejo skozi moker lijak. Prav tako mokro naj bo omelce, ki ga rabiš pri ometanju čebel.

Kdor je občutljiv za čebelje pike, naj si zmoči obraz in roke; varen bo pred njimi. Namesto vročega klobuka je poleti zelo primerno pokrivalo moker robec. Ta hladi glavo in preprečuje potenje.

Da je med prevažanjem potrebna čebelam voda, je jasno. Daj jo v pitalnike ali pa jo nalij v prazno satje.

No naposled niti čebelarju voda ne škoduje: z malo medu in citrone si napraviš osvežujočo pijačo, boljšo od piva, vina ali sadjevca.

Po Österr. Imker 1952/12

FR

Z medom v grm. Dva AŽ-panja sem imel na paši na Rudnem polju. Bera je bila imenitna, med pa tako dober, da kaj takega nisem točil ne prej in ne pozneje. Barva, okus in aroma po gorskem cvetju, skratka, odlični med.

To bo nekaj za razstavo, sem si mislil in šel točit. Od nas, po domače pri Groblarju na Višelnici, je do Rudnega polja precej daleč. Točilo in leseno dežo sem naložil na mali štirikolesni voziček in sem hodil do tja kar celih šest ur.

Natočil sem iz obeh panjev šestnajst kilogramov medu, naložil polno dežo in točilo nazaj na voziček ter se odpravil domov. Nazaj je šlo seveda še počasneje. Pred mano je bil zadnji daljši in precej strm klanec. Ker sem bil zelo izmučen, sem si hotel pomagati s tem, da sem se usedel spredaj na voziček ter zakrmaril po cesti navzdol. Toda vozička nisem mogel dolgo zanesljivo voditi. Pri zadnjem ovinku smo se vsi: voziček, deža z medom, točilo in jaz skotalili po pobočju navzdol.

Imeli pa smo srečo. Vse je ostalo celo, le jaz sem pozabil pritrčiti pokrov na dežo, zaradi česar se je ves med izlil v grm, ki je rasel nekaj metrov pod cesto in nas rešil hujšega.

No pa sem imel razstavo medu, namesto v Ljubljani — v grmu.

Valko

Zanimanje za naše matice. Tov. Vovk je dobil iz Irske pismo z naslednjo vsebino: »Brother Adam vaše kranjske matice visoko ceni in jih v svoji razpravi „Raziskovanje najboljših vrst čebel“ zelo pohvali. Zato vas prosim, da mi pošljete prihodnje leto eno matico. Ako je ne morete poslati, vas prosim, da mi poveste, na kateri naslov naj se zaradi tega obrnem. Prosim še, da ugotovite, koliko bi stala avionska pošiljka v angleškem denarju in če je taka pošiljka zanesljiva. — Matico morate odpremiti z zdravniškim spričevalom, ker bi jo sicer naša carina odklonila. — G. B. Selean.« — Kehrlejeva razprava, ki jo omenja Selean v svojem pismu, bi naše čebelarje zelo zanimala. Zato bi bilo prav, če bi izšel njen prevod v Slov. čebelarju.

Koliko je vredna mlada matica spomladi. Spomladi pogosto najdemo brezmatične družine. Največkrat so to plemenjaki ali pa močne družine, ki jih nikakor ne moremo kar tako žrtvovati in združiti z ostalimi. Čebelar je v hudi stiski, ker ne more dobiti matice. Pripravljen je žrtvovati za matico celo »jurjac«. To je pa zares premalo. Mlada in dobra matica je vredna toliko že po sprašitvi in vse do jeseni. Do pomladi pa je družina, v kateri je prezimila, porabila najmanj 4 kg medu. Tega je treba priračunati in tako bi dobili ceno 2000 dinarjev. Stiskačev Tine bi me lopnil po glavi in dejal, da smo oderuhi. No, v takem primeru je najbolje, da proda čebelar kar cel prašiček za 5000 dinarjev. Cena ni pretirana. Če računamo, da je družinica z matico vred vredna 1500 dinarjev, štirje mladi sati 500 dinarjev in 5 kg medu 1500 dinarjev. Cena 5000 dinarjev za lepe prašičke spomladi res ni previsoka. Stric Matic jih prodajo vsako leto nič koliko in vsakdo rad odrine 3500 dinarjev, da le dobi njegove muhe!

PA

Obnožina je v jeseni prav tako važna kot spomladi. Nudijo jo v obilni meri skoro vse jesenske cvetlice. Bolj trda je za obnožino v zgodnji pomladi. Čebele jo imajo sicer v panju še od jeseni, toda pravo življenje v čebelji družini se prične šele takrat, ko prinese prve nabiralke svežo obnožino iz narave. Jelša in leska sta prvi rastlini, ki nudita obilni čebelji kruhek v tej dobi. Na žalost pa ti dve rastlini, zlasti na sončnih legah,

pogosto pozebeta. Zato priporoča švicarski čebelar Vomsattel, da bi namesto njih sadili razne vrste vrb, ki ne bodo cvetele vse naenkrat, ampak ob različnem času. S tem bomo zagotovili čebelam zanesljivo pašo.

SEN

Oj ta presneti mleček! Letos se je kar precej čebelarjev ukvarjalo s tem čudežnim zdravilom. Nekateri so to javno priznavali in se celo postavljali z uspehi, drugi so delali to bolj na skrivaj. Res je, da je nekaj sivolasih oziroma plešastih muharjev začelo hoditi bolj pokonci in urneje kot sicer. Pa tudi njihovi pogledi so jih začeli izdajati: v novem mladostnem zanosu so začeli švigati z očmi po brhkih mladenkah in jim venomer mežikali. Ljubeznjive soproje, ki iz previdnosti niso bile deležne tega čudežnega življenjskega leka, so upravičeno postajale ljubosumne. Da bo imel mleček tak učinek, si nisem mogel nikoli misliti, čeprav poznam do potankosti vse njegove sestavine in čudeže, ki jih je že napravil.

Pred dnevi sem se odpravil v mesto, da se oglasim na Zvezi in po stari navadi poklepem s tajnikom. Tam pred Prešernovim spomenikom se je zagnal vame mladenič v kratkih irhastih hlačkah, me tesno objel, da mi je v strahu pošla sapa, in začel vpiti: »Ali me ne poznaš več, dragi moj čebelarski tovariš? Presneto si ponosen, odkar si napredoval v XVII. plačilni razred. Poglej me no, ti stara sablja, ali me res nočeš več poznati?«

Bilo mi je strašno nerodno, ker so se začeli ljudje okrog naju spogledovati in zbirati, misleč, da sva kaka pijanca, ki obračunavata med sabo. Pahnil sem mladeniča od sebe, a ko sem ga pogledal v obraz, so se mi zazdele njegove poteze nekam znane. Moral sem tega mladeniča bujnih kodrastih las že nekje videti! Pobaral sem ga: »Od kod pa me poznate, mladi mož?«

»Hej, ti salamenska buča stara, Pašetov Janez sem, Pašetov Janez, tvoj najboljši prijatelj! Ze od pomladi uživava z ženo vsak dan mleček. Poglej me, kakšen sem. Žena se je pa tudi tako pomladila, da je postala naravnost zapeljiva punčka. Raje ti je ne pokažem. Poznam te dobro, kakšen babjek si! Bolje je, da je nikdar ne vidiš!«

SEN

POROČILO

o VII. rednem občnem zboru Zveze čebelarских društev za Slovenijo

Po tajnikovem poročilu je podal blagajnik pregled premoženjskega stanja Zveze z dne 31. 12. 1957.

Aktivna:

Veliki inventar	7.205.566 din
Drobni inventar	765.508 din
Potrošni material	62.800 din
Blagajna (glavna in ročna)	55.108 din
Banka, žiro račun in vloga	4.605.655 din
Dolžniki — blago	4.471.955 din
Dolžniki »Slovenski čebelar« 1957	325.920 din
Dolžniki, knjiga »Sodobno čebelarstvo«, I. del	129.760 din
Knjiga »Sodob. čeb.«, II. del akontacije	92.800 din
Zaloga: knjiga I. del	1.506.940 din
Druge terjatve (dolgoroč.)	2.178.086 din
Časovne razmejitev	475.517 din
Skupaj	21.664.195 din

Pasiva:

Upniki	51.818 din
Slovenski čebelar 1958, predplačila	14.350 din
Knjiga »Sodob. čeb.«, II. del, predplačila	153.780 din
Skupaj	219.948 din

Rekapitulacija:

Aktiva	21.664.195 din
Pasiva	219.948 din
Čisto premoženje	21.444.247 din

Nato je v imenu nadzornega odbora podal njegov predsednik, tovariš Slavko Raič tole poročilo:

S tov. Vctvom sva pregledala blagajniško poslovanje od januarja do decembra. Primerjala sva dohodke in izdatke s prilogami in našla vse postavke v popolnem redu.

Zveza že dolgo vrsto let uspešno deluje za napredek slovenskega čebelarstva. Tej nalogi je ostal zvest tudi sedanji odbor, kolikor so pač dopuščala materialna sredstva. Ta sredstva pa nevarno kopnijo, odkar nima Zveza več svoje trgovine.

Z izterjevanjem zaostale naročnine je prihodnje leto treba začeti vsaj že junija meseca, da ne bodo Slov. čebelarja jemali tisti, ki ga niso plačali. Sicer bi pa morala naročnino pobirati društva, kar bi Zvezo zelo razbremenilo in ji prihranilo tudi nekaj stroškov.

Krona vsega odborovega dela je II. del Sodobnega čebelarstva, ki je že v tisku. Po izdaji tega velikega dela, bo še bolj zrastel ugled naše organizacije ne le doma, ampak tudi v inozemstvu.

Povečano delo s knjigo pa je imelo neljubo posledico: zakasnitev izhajanja Slov. čebelarja. Ker leži vse ogromno delo pri urejanju drugega dela Sodobnega čebelarstva na ramenih urednika Rojca, ni mogel posvetiti potrebne pažnje Slovenskemu čebelarju. Očitam mu lahko samo to, da Slovenskega čebelarja ni prevail začasno in vsaj deloma na druga ramena. Hoče pač, da nosi list vseskozi njegov pečat. S tem pa čebelarji ne moremo biti zadovoljni.

Positivno moram oceniti, da se pota ZCDS in GZZ predvsem po zaslugi tovariša predsednika vedno bolj zblizujejo, ne da bi pri tem kaj trpela naša organizacija. Negativno pa je dejstvo, da se afera Namar kar noče končati, a ne po krivdi ZCDS.

Po poročilih je sledila razprava o obdavčenju čebelarstev, v katero so posegli tovariši Kantušar, Zupan, Kresnik, Novak, Bizjak, Gradišar, Bukovec, Mikec in Mihelič. Občni zbor je soglasno sprejel predlog, ki ga je upravni odbor ZCDS poslal Izvršnemu svetu LRS. Glavne točke tega predloga so:

- do 50 AZ-panjev in vsi kranjiči naj bodo prosti vsakega davka,
- kdor ima več kot 50 AZ-panjev, plača za nadštevilne poseben pavšal, ki se postopoma dviguje,
- obdavčitev je možna le ob nadpovprečno dobrih letinah.

O krmilnem sladkorju so govorili tovariši Mihelič, Novak, Bukovec, Goslar in Bratina. Ugotovili so, da je brez pomena potegovati se za nižjo ceno krmilnega sladkorja, ker smo doslej povsod, kjer smo to poskušali, naleteli na popolno nerazumevanje za naše težnje. Sladkor, denaturiran s hrastovim žaganjem, papriko, ogljem in podobnimi sredstvi, je v čebelarstvu neuporaben. Razen tega se njegova cena tako malo razlikuje od grosistične cene čistega sladkorja, da se ga ne splača čistiti. S potrdilom Zveze ali čebelarških društev dobe čebelarji čist sladkor po grosistični ceni pri vsakem večjem podjetju z živili, če ga vzamejo vsaj 50 kg. Tov. Bratina je priporočal sladkor, denaturiran s česnom, ki ga prodajajo v Italiji po precej nizki ceni. Z njim so čebelarji zelo zadovoljni, ker verjetno ugodno vpliva tudi na zdravje čebel.

Tov. Belec je znova načel vprašanje o obvezni naročitvi na Slovenskega čebelarja. O tem smo že govorili na prejšnjem občnem zboru in sklenili, da more biti član čebelarске organizacije samo čebelar, ki je reden naročnik na naše strokovno glasilo. Kolikor mu je znano, pa mnoga društva tega sklepa ne izvajajo. S tem uvajajo v svoje vrste mladenost in nezavednost. Občni zbor je stari sklep obnovil in naročil društvom oziroma družinam, da črtajo iz svojih imenikov vse člane, ki nečejo poravnati naročnine na Slovenskega čebelarja.

Nadalje je govoril tov. Belec o nepravilnostih podjetja Medeks. Kljub temu, da zahteva za vsako kupljeno blago takojšnje plačilo, prodaja včasih manj kvalitetne predmete. Njihovemu društvu je poslalo več panjev, ki so bili zelo slabo izdelani. Druga pošiljka je bila nekoliko boljša. Preizkusili so tudi krmilne pogače, ki pa se niso obnesle. Nekaterim čebelarjem so zaradi njih celo pomrle družine. Vprašanje je, če sme podjetje pogače, ki so bile zamesene z medom neznanega porekla, sploh prodajati brez odobritve higijenskega urada oziroma veterinarskega inštituta.

O opazovalnih postajah je bil tovariš Belec mnenja, naj bi jih prevzela v svojo oskrbo čebelarška društva, kajti Zveza nima več takih dohodkov, da bi mogla plačevati opazovalce za njihovo delo. Predlog je bil soglasno sprejet.

Naposled se je tovariš Belec dotaknil odnosov med ZCD in GZZ. Zdelo se mu je prav, da bodo v bodoče v našem

upravnem odboru tudi zastopniki GZZ. Tako bo vse organizacijsko delo potekalo bolj enotno. Čudno pa je, da Savez tako rekoč omalovažuje naše občne zbore. Že več let po vrsti se jih ni udeležil noben njihov zastopnik. O delu Saveza je sploh malo slišati. Kljub temu, da je delegat Zveze, ga Savez v tem letu niti enkrat ni povabil v Beograd.

Tov. Zupan je dejal, da bi bilo treba poživiti delo na naših plemenilnih postajah. Plemenilna postaja na Kopišču pri Kamniški Bistrici je popolnoma zanemarjena. V oskrbo jo je prevzela GZZ, a ni ničesar napravila za njeno izpopolnitev. Nasprotno! Postavila je tjakaj več panjev, ki jih je kupila od pokojnega Strgarja in jo s tem tako rekoč ukinila. Društvo Domžale-Kamnik bi postajo rado obnovilo, nima pa za to potrebnih sredstev.

Tov. Raič je pojasnil, da je denar, ki ga je pred leti naklonila Zveza tej postaji, še vedno naložen pri ljubljanskem čebelarškem društvu, ni pa nikogar, ki bi ga hotel porabiti v namen, za katerega je bil določen.

Tov. Lojze Babnik se je izjavil proti plemenilnim postajam, češ da niso dovolj zanesljive. Na Poljskem se je na otoku, ki je bil od obale oddaljen 14 km, sprušilo 80 % matic. Kot pa sta v nadaljnji debati razložila tov. Rojec in Bukovec, tega poljskega poizkusa ne smemo jemati dobesedno. Če bi bili troji na otoku, matice prav gotovo ne bi iskale svojih ženinov 14 km daleč. Če so plemenilne postaje pravilno nameščene in dobro oskrbovane, morejo zelo zboljšati uspehe v čebelarstvu.

Najdaljša debata je bila o Slovenskem čebelarju. Tov. Krese je poudaril, da se člani protivijo proti obvezni naročitvi na list predvsem zaradi tega, ker ne izhaja redno. Tudi vsebina lista ni vedno dovolj zanimiva, za začetnike včasih naravnost neprimerna.

Tov. Pust je priporočil vsem fistim, ki niso zadovoljni z vsebino lista, da naj jo zboljšajo s svojimi prispevki, nakar je Krese dejal, da je poslal uredništvu več člankov, ki pa še do danes niso bili objavljeni.

Tov. Močnik si je želel več prispevkov o delovanju društev in družin. Teh pa ne more pisati uredništvo samo; zato je odgovorno za vsebino lista tudi članstvo.

Tov. Bizjak je bil proti mesečnim navodilom za začetnike, ker se od leta do leta ponavljajo in ne izveš iz njih ni

česar novega. Tisti, ki se razburjajo, da jih zaradi nerednega izhajanja lista ne prejmejo pravočasno, naj jih kar preberejo v prejšnjem letniku, pa bodo prav tako na tekočem, kot bi bili, če bi letošnja pravočasno izšla.

Tov. Lojze Babnik se je zavzemal za čim večje varčevanje pri listu. Zdelo se mu je nepotrebno, da je na ovitku vsake številke skoraj celostranska slika. Tudi znotraj lista bi bilo lahko nekoliko manj klišejev.

Tov. Rojec je priznal, da je kriv nerednega izhajanja lista, v opravičilo pa je navedel preveliko zaposlenost pri urejanju II. dela Sodobnega čebelarstva. O dveh Kresetovih člankih je povedal, da sta postavljena in pripravljena za tisk. Odlašal pa je z njima zaradi tega, ker sta bila razmeroma slabo napisana. Zato je dal prednost drugim, s katerimi je imel manj dela. Mesečna navodila bodo v bodoče v resnici nepotrebna, saj jih bo začetnik našel v naši čebelarski knjigi, ki bo v kratkem izšla. Zaradi slik na ovitku pa Slovenski čebelar ni dosti dražji, ker jih bomo porabili v knjigi Sodobno čebelarstvo in gredo klišejji na njen račun.

Debata o ameriškanih panjih, ki jih je priporočal inž. Ilesič v »Naši vasi«, je načel tov. Mikolič. Povedal je, da je Ilesičev članek zbudil mnogo pozornosti med nekaterimi čebelarji. Zato bi bilo prav, da bi se o vrednosti teh panjev pogovorili tudi na občnem zboru. Večina diskutantov pa je bila mnenja, da je ameriškani panj za naše razmere neprimeren in da je stališče tov. Majcna, ki ga je zavzel v članku »Dve pismi«, popolnoma pravilno. Lahko smo veseli, da imamo panj, ki se ga je oprijela večina naših čebelarjev, dasi smo preizkusili nešteto drugih in med njimi tudi amerikance. Če bi bil amerikanec za naše paše primeren, bi se že takrat uveljavil in bi Znidarski panj nikdar ne prodr.

Važnejša kot propaganda za ameriškani panj je vzgoja mladih čebelarjev. Ze v ljudski šoli bi morali dobiti učenci vsaj najnujnejše pojme o čebelarjenju. Ne smelo bi biti šolskega vrta brez čebelnjaka. Na nekaterih vrtovih še stojte, večinoma pa so prazni, ker ni več med učiteljstvom tistega zanimanja za čebelarstvo kot takrat, ko je bil malone vsak drugi nadučitelj ne samo sadjar in vrtnar, temveč tudi čebelar.

Po zaključeni razpravi o poročilih je občni zbor izglasoval **razrešnico upravnemu in nadzornemu odboru**, nakar je odobril **proračun** v znesku 1.256.000 din. V zvezi s proračunom je bil sprejet sklep, da Savezu ne plačamo nikake članarine.

Po kratkem odmoru je občni zbor prešel k volitvam. Na predlog kandidacijske komisije so bili izvoljeni:

a) v **ožji odbor**: Stane Mihelič, Ciril Kopitar, Vlado Rojec, Ivo Majcen, Edi Senegačnik, Franc Cimerman, Maks Avšič, Jože Košorok in Anton Verbič.

b) v **širši odbor**: Janko Belec iz Ljutomera, Peter Močnik iz Maribora, Joško Šlander iz Litije, Franjo Resman iz Radovljice, Karlo Martelanc iz Nove Gorice, Mihael Mikec iz Novega mesta, Franc Gradišar iz Ribnice, Jože Lampe iz Kranja, Alojz Zapušek iz Soštanja in dr. Radovan Bratina iz Postojne.

c) v **nadzorni odbor**: Slavko Raič, Franc Cvetko in Stane Potokar.

d) za **savezne delegate**: Stane Mihelič, Janko Belec in Alojzij Benko.

Hkrati je občni zbor pooblastil upravni odbor, da kooptira v širši odbor dogovorjeno število članov čebelarskega odseka pri GZZ.

Delovni načrt Zveze za prihodnje leto bo izdelal širši odbor na svoji prvi seji in tudi poskrbel, da se bo ta načrt dosledno izvedel.

Na predlog tov. Strune je bil sprejet sklep, da morajo društva do srede februarja poslati zvezi sezname naročnikov Slovenskega čebelarja in po možnosti tudi naročnino. List sme v bodočem letu prejemanj samo čebelar, ki je v enem izmed teh seznamov ali ki je plačal naročnino neposredno Zvezi. Naročnina na list je za tekoče leto 400 din. članarina pa 50 din.

Na koncu je tov. Mihelič izročil častnemu predsedniku tov. Bukovcu v imenu vseh članov diplomu kot skromno priznanje za njegove velike zasluge, ki jih ima za našo organizacijo, tov. Rojec pa mu je čestital k 80-letnici njegovega rojstva. Nato se je v kratkih besedah spomnil tov. Mihelič še 75-letnice rojstva prof. Raiča. Po vsem tem je tov. Močnik v imenu mariborskega društva odlikoval z diplomami za njihovo delo na čebelarskem področju tovariše Bukovca, Miheliča, Raiča, Rojca, Cvetka in dr. Kocjana.

Ker je bil s tem dnevni red izčrpan, je predsednik zaključil občni zbor.

OB 50-LETNICI ČEBELARSKEGA DELA JOSIPA VALESA

Ze več let smo se pripravljali dolenski čebelarji, da bi se našemu predsedniku Josipu Valesu oddolžili za njegovo vztrajno in požrtvovalno delo v korist čebelarstva, in menda je res zgolj slučaj, da smo se letos, ko praznuje prav 50-letnico članstva in delovanja v čebelarski organizaciji, vendarle zganili.

Iz njegovih zapiskov in društvenega arhiva je razvidno, da je postal čebelar in član organizacije takratnega čebelarskega društva za Slovenijo, ravno pred 50 leti, to je v letu 1908. Ze pred tem časom je neprestano oprezoval okrog stričevega čebelnjaka, tega leta pa je po naključju obiskal strokovni čebelarski tečaj na Dunaju. Takoj nato si je osnoval lastno čebelarstvo in ga tako vzorno vodil, da je bil nagrajen od Deželne vlade v Gorici s tiskalnico za izdelavo satnic. Na njegovo pobudo so v Kanalu ustanovili opazovalno postajo in jo izročili njemu v oskrbovanje.

Prva svetovna vojna je strahotno puštošila po vsej Primorski in seveda uničila tudi njegovo čebelarstvo. Po vojni je bil službeno premeščen v Novo mesto, kjer je v letu 1920 sodeloval pri obnovitvi Podružnice čebelarskega društva in postal njen predsednik. Po vzgledu novomeške podružnice je bilo tedaj ustanovljenih še sedem podružnic na podeželju, ki so uspešno širile čebelarsko izobrazbo na Dolenjskem.

Med drugo svetovno vojno je društveno delo zopet prenehalo. Pomrli so skoro vsi starejši čebelarji, naraščaja pa ni bilo in ga pravzaprav ni niti danes. Zato ni nič čudnega, da so ponekod čebele popolnoma izumrle.

Po letu 1945 so preostali čebelarji znova dvignili svoje glave in začeli misliti na lastno organizacijo. Saj so bile razmere tedaj take, da posameznik res ni mogel nikamor. Kar spomnimo se, kako težko je bilo dobiti les, železo, sladkor itd. Osnovali so v Novem mestu podružnico čeb. zadruga za Slovenijo. Ta je imela poleg organizacijske še široko gospodarsko dejavnost. Nekaj let kasneje se je podružnica preosnovala v samostojno čebelarsko društvo in razdelila na več čebelarskih družin. In zopet je bil na čelu te organizacije naš Vales. Sam nas je oskrboval s čebelarskimi potrebščinami in opravljal prav do danes vse vodilne posle v društvu. Sicer smo vsako leto volili vse funkcionarje po predpisih, navsezadnje pa je bil le Vales predsednik, tajnik, blagajnik, gospodar in svetovalec hkrati.

Danes je nekoliko popustil v organizacijskem delu. Sam trdi, da ga zapuščajo moči, toda mi mu tega ne verjamemo, ker vidimo, da je še vedno svež in krepak in da ima isto voljo do dela, kakor jo je imel pred 15 leti. Zato mu nismo napisali teh skromnih vrstic kot priznanje ob koncu njegovega dela, temveč le kot priznanje za njegovo 50-letno delo za čebelarstvo. Pri tem pa želimo, da bi vsaj še 50 let delal tako vztrajno dalje kot doslej.

Vales pa ne praznuje letos samo 50-letnice članstva v organizaciji, temveč tudi 38-letnico predsedstva v čeb. organizaciji in 46-letnico vodstva opazovalne postaje. Kakšno starost je dosegel, ne vemo, ker to tajnost ljubosumno skriva, zdi pa se nam, da je dopolnil 82 let. V vsej tej dolgi dobi življenja mu seveda ni šlo vse tako, kot si je morda želel. V prvi svetovni vojni je zgubil vse čebele s čebelnjakom vred, ker se je čez noč potegnila preko Kanala avstrijsko-italijanska fronta. V drugi vojni je prav tako zgubil 40 AZ-panjev z vso opremo. Dvakrat je torej obnavljal lastno čebelarstvo in čebelarsko organizacijo, obakrat pa je vse srečno izpeljal. Tudi zanj velja znani tolažilni izrek: Kogar bogovi ljubijo, ga tepejo...

Našemu jubilarantu kličemo: Še na mnoga leta!

Čebelarsko društvo Novo mesto

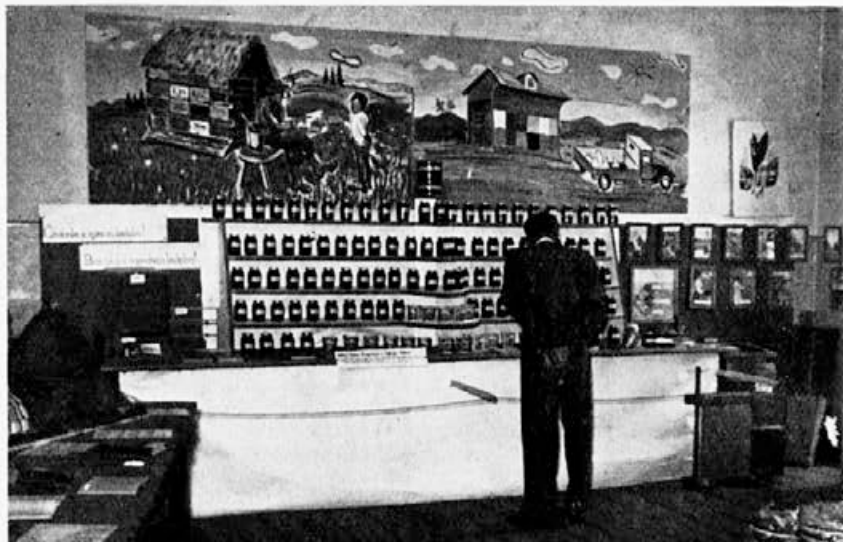
DOPI SI

ČEBELARSKA RAZSTAVA V ZAGORJU

Na čebelarskih sestankih smo med drugim večkrat razpravljali o ceni medu. Tu pri nas prodajajo med na drobno po 500 din. Zadruga se ga odkupovale po 220 din. Ta cena pa je prenizka, če jo primerjamo s ceno alkoholnih pijač. Čebelar kar ne more razumeti, da ljudje raje plačajo za liter žganja (ki je strup)

riškega medu se gibljejo med 152 in 144 din za kg, če računamo dolar 600 din. Ne vem, če bi ga mi lahko dali za to ceno, ko pa smo tako poredkoma deležni medenih letin.

Čebelarji bomo morali s primerno propagando doseči, da bodo ljudje pri nas uživali več medu kot doslej. Da jih za to pridobimo bo potrebno še veliko truda in časa. Treba bo mobilizirati vse sile, da bo stvar uspela. Smo pač preveč prijatelji alkohola. Nekoč je prišla k nam neka tuja delegacija. Takoj so začeli

Glavni del čebelarske razstave v Zagorju

500 din, medtem ko jim je 300 din za kg medu (ki je redilen in zdravilen) preveč. Marsikateri čebelar še sedaj ni vnočil svojega medenega pridelka. Temu je vzrok premajhna potrošnja medu doma. Kaj sedaj? Izvoz?

Na izvoz se ne moremo zanašati. Konkurenca je tako močna, da bi morali med še poceniti, če bi ga hoteli spečati v zamejstvu. Največja odjemalka našega medu je Nemčija. Ta je, kakor poroča ameriška čeb. revija Gleanings in Bee Culture (junij 1958) uvozila lani 52.500.000 kg medu. Na tako velik uvoz je menda vplivala epidemija gripe, ki je prejšnje leto razsajala v Nemčiji. Velike količine medu je kupila v Ameriki, posebno v Kaliforniji. Cene ame-

posamezniki iz te delegacije spraševati, kje bi dobili med in maslo. Če pa gre Slovence kam na tuje, zelo rad povpraša, kje imajo boljšo pijačo.

Uporabo medu zelo lahko zvišajo čebelarske razstave. O tem sem se sam prepričal, ko smo čebelarji letos prvič razstavili v Zagorju.

Razstavo smo priredili od 2. do 10. avgusta v zvezi z II. industrijskoobrtno in kmetijsko razstavo. Razstavo je obiskalo okrog 7000 ljudi. Že to kaže, da je odlično uspela. Na razstavi sem se razgovarjal z ing. za gradnje iz Bavarske (Zahodna Nemčija). Ta mi je rekel dobesedno: »Čudim se izrednemu uspehu vaše države. Mi imamo velike tehnične uspehe, toda rabili smo stoletja, da smo

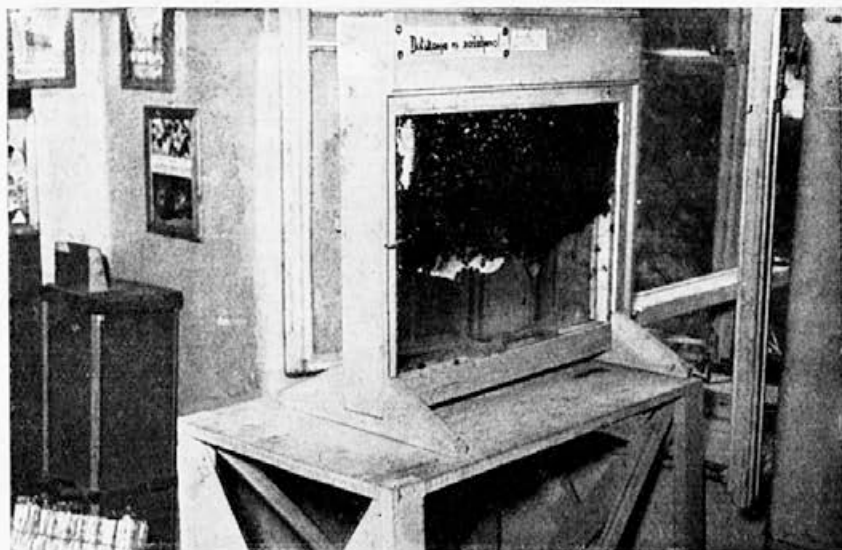

jih dosegli. Vi pa ste napredovali v zelo kratki dobi. No, pa tudi domačim obiskovalcem je razstava pokazala mnogo novega, lepega in poučnega. Med drugim je bilo veliko zanimanje za žive čebele v opazovalnem panju. Ob panju se je kar gnetlo ljudi. Mnogi so prvič v življenju videli, kako čebela gradi satje in zbira med. Razstavili smo poleg drugega 100 kozarcev medu, tekočega in kristalizirane. Tako se je obiskovalec lahko pre-

ČEBELARSKO DRUŠTVO ČRNOMELJ

je priredilo 8. junija 1958 enodneveni čebelarški tečaj. Pri vzorno urejenem čebelnjaku tov. Medice v Naklem poleg Crnomlja se je zbralo 42 čebelarjev iz bližnjih in daljnjih belokranjskih vasi. Na tečaju je najprej spregovoril predsednik društva tov. Kure in pozdravil navzoče, kakor tudi predavatelja tov. Jos. Kobala iz Ljubljane. Ta se je za pozdrav

Opazovalni panj na razstavi

pričal, da je tudi strjeni med naraven. — Mislim, da bi bilo zelo koristno, če bi take razstave večkrat prirejali, kajti z njimi bi zbudili pri občinstvu tudi zanimanje za čebelje proizvode. Res, da zahteva čebelarstvo veliko truda in iznajdljivosti, vse to pa se slednjič le bogato povrne. Dobro bi bilo, da bi fotografije uspešnih razstav priobčili v Slovenskem čebelarju, ker bi lahko služile kot orientacija drugim prirediteljem. Slikovita, sodobno aranžirana razstava uspešno vpliva na gledalca, pretirana navlaka in sejmarsko razstavljeni predmeti pa prav gotovo ne napravijo nanj dobrega vtisa. Čebelarji bomo morali korakati vzporedno s sodobnostjo, če bomo hoteli uspeti.

Gospodarski

zahvalil in želel v imenu ZCDS kar največ uspeha na tečaju.

Na željo društvenega odbora je tovariš Kobal predaval o naslednjih temah:

1. Točenje, čiščenje in shranjevanje medu.
2. Med kot hrana, krepčilo in zdravilo. Medica, likerji, žganje, kis, pecivo.
3. Uporaba satov s strjenim medom. Sortiranje in spravljanje satov. Pridobivanje voska in njegova uporaba v našem socialističnem gospodarstvu.
4. Zazimovanje čebel in skrb zanje pozimi.

Vsaki izmed navedenih tem je posvetil predavatelj dobro uro.

Tečajniki so z veliko vnamo in pazljivostjo sledili govornikovim izvajanjem. Ob zaključku so sprejeli dva predloga:

1. ZCDS prosimo, da bi proti koncu jeseni priredila še kak poučen tečaj.

2. ZCDS naj vpliva na Kmetijski znanstveni zavod v Ljubljani, da bo pravočasno obveščal čebelarje, kdaj in kje se začne izdatna čebelja paša.

Po končanem tečaju so si čebelarji ogledali res vzorno urejen čebelnjak tov. Medice, natančno narejene AZ-panje, točilo in drugo čebelarstvo orodje, kar je vse sam izdelal. Posebno so presenetili tečajnike hlepci krasnega voska ter doma vlitte satnice, kakršne vidimo le redkokje.

Odbor je poskrbel, da so se tečajniki popoldne podprli s pečenim jancem ter se pokrepčali z dobro in pristno kapljico. Razšli so se dobro razpoloženi v poznih popoldanskih urah. Tečaj bo ostal vsem v najlepšem spominu. K.

ČEBELARSKO DRUŠTVO V PTUJU

V Rabelčji vasi blizu Ptuja je bil 9. novembra t. l. pri čebelnjaku predsednika tov. Janžekoviča sestanek, ki se ga je udeležilo 15 čebelarjev. Na željo društva je govoril tov. Kobal iz Ljubljane predvsem o pletenju slamníc. Opisal je, kako pripravimo slamo za pletenje, in pokazal začetna dela. Slamnico je nato spletel tov. Ačko. Nadalje je tov. Kobal predaval o zazimovanju čebel, o združevanju slabičev in zoževanju čebeljih družin. Pri tem je opozoril na vsa tista opravila, ki jih mora čebelar opraviti, če hoče, da bodo družine srečno dočakale pomlad. Posebno je poudarjal,

da mora imeti vsak panj zadostno in primerno zimsko zalogo. Govoril je tudi o sortiranju satov, kuhanju voščin, izdelovanju satnic in nazadnje še o čebelarjevi samoizobrazbi. Toplo je priporočil knjigo »Sodobno čebelarstvo«, zlasti drugi del, ki praktično obravnava vsa redna in izredna čebelarjeva opravila med letom.

V debati je razložil tov. Vinko Brenčič, kako napaja čebele pozimi, če postanejo nemirne zaradi pomanjkanja vode. Pokazal je ločilno desko, ki ima v zgornjem delu vdolžino koritce po vsej dolžini in širini. To napolni z vodo in jo porine v plodišče tik gnezda.

Drugi čebelar je omenil matičji mleček in njegovo pridobivanje. Ker ima ta pridelek visoko ceno, pričakujejo nekateri od njega velike koristi. Čebelarjenje na med se kmalu ne bo več splačalo, ker ima med v primeri z drugimi kmetijskimi pridelki sramotno nizko ceno. Treba se bo torej ogledati še po kakih drugih virih dohodkov.

Porazgovorili smo se tudi o ameriških panjih. Večina je bila mnenja, da bomo lahko začeli v njih čebelariti šele tedaj, ko bomo imeli v Sloveniji tako izdatne paše in tako prostrana pasišča, kakršna so v Ameriki. Mi smo prisiljeni, da koristno in ekonomično izrabimo vsak košček svoje zemlje in zato ni prostora za posamič stojee panje.

Kmalu po 12. uri se je predsednik tov. Janžekovič zahvalil udeležencem in predavatelju ter zaključil sestanek.

Čebelarji iz Zgornje Ščavnice na sestanku dne 16. II. 1958

PRAKTICNI DEL SODOBNEGA ČEBELARSTVA

so čebelarji z navdušenjem sprejeli. Od vsepovsod prihajajo pohvale, ki kažejo, da smo z izdajo te knjige napravili velik korak naprej v napredku našega čebelarstva. Objavljamo nekaj najznačilnejših takih pohval.

Rudolf Tkalec, Središče ob Dravi: Kakor smo pred leti dobili nenadomestljiv AZ-panj, tako imamo danes v rokah nepogrešljivo čebelarstvo učno knjigo, ki je mora biti vesel sleherni čebelar, naj bo preprost ali kakor koli izobražen, začetnik ali star praktik. Vsak ukažen čebelar bo našel v njej vsaj nekaj doslej neznanih naukov, ki jih bo lahko s pridom uporabil v svojem čebelarstvu. Ti nauki, preneseni v prakso, bodo vrgli čebelarjem letno desetokrat več, kot so morali plačati za oba dela Sodobnega čebelarstva. Potemtakem je kritika o visoki ceni popolnoma neutemeljena. Saj je cena AZ-panja še višja, a ga vseeno kupujemo. Kaj nam pa pomaga 10 AZ-panjev, če jih ne znamo sodobno opravljati. Zato naj ne bo slovenskega sodobnega čebelarja brez Sodobnega čebelarstva.

Ivan Sajn, Ilirska Bistrica: Pošiljam vam doplačilo za II. del Sodobnega čebelarstva. Knjiga je zelo lepa in ne predraga. Zanimiva je celo zame, čeprav sem star in izkušen čebelar, saj sem od leta 1910 opravljaj čebele pokojnega Antona Znidaršiča v Ilirski Bistrici. Za to zimo bom imel kaj brati.

Evgen Brvar, Medija—Izlake: Praktični del Sodobnega čebelarstva sem prejel. Knjiga je velik doprinos k napredku slovenskega čebelarstva. Tako obsežnega dela o čebelarjenju si pred leti niti predstavljati nisem mogel. Čebelarji smo dolžni veliko zahvalo vsem sodelavcem te knjige, posebno pa tov. Rojcu kot njenemu glavnemu uredniku.

Milost Bogomir, Sevnica: Po dolgem in težkem pričakovanju smo prejeli II. del Sodobnega čebelarstva. Čeprav smo veliko pričakovali, že sodeč po I. delu, presega to, kar smo dobili, daleč vsa pričakovanja. To je res remek-delo o čebelarjenju, pravi čebelarjev leksikon.

Ne le, da ni dobili v jugoslovanski čebelarški literaturi kaj približno enakega, še pri drugih narodih je težko najti nekaj tako popolnega, kot je naša knjiga.

Pri tem pa tudi cena ni pretirana, saj stane danes vsak navaden roman polovičnega obsega brez slik, skic in načrtov nad 2000 din. Res moramo ŽCDS k tej prekrasni izdaji čestitati.

Peter Močnik, Maribor: Da praktični del Sodobnega čebelarstva ne bo zaostajal za teoretičnim, sem bil trdno prepričan, toda, ko sem zagledal pred seboj debelo, v platno vezano knjigo, se od začudenja nisem mogel zbrati.

Besedilo ponazoruje polno slik, skoraj na vsaki strani po ena. Priloženih je tudi več načrtov za izdelavo panjev in čebelnjakov.

Izbor in razvrstitev obsežne snovi sta prav posrečena. Posebno bo čebelarje zanimalo 2., 5. in 9. poglavje o ljudskih panjih, rednem opravljanju čebeljih družin ter o vzreji, odbiranju in dodajanju matic. Popolnoma novo je za naše čebelarje 10. poglavje o čebelarstvu knjigovodstvu in statistiki. Pa tudi druga poglavja so po svoje poučna in zanimiva.

A kaj bi se spuščal v podrobnosti? V knjigi je toliko lepega, da niti ni mogoče vsega navesti. Glavno je, da smo naposled dobili tudi slovenski čebelarji učno knjigo, napisano v svetovnem merilu. Zvezi čebelarških društev vse priznanje!

Milan Palian, Gospić: Knjiga me je zelo prijetno iznenadila. Po pravici vam povem, da nisem pričakoval, da bo tako lepo opremljena in snov tako temeljito obdelana. Res je treba čestitati pisateljem, Zvezi čebelarških društev in vsemu slovenskemu narodu. Mislim, da nimajo niti Angleži boljše čebelarstvo knjige. Izredno me je razveselila in v nekaj dneh sem prebral kar 200 strani. Ne bom je prej odložil, dokler vse ne preberem.

Filip Simić, Zagreb: Toplo se vam zahvaljujem za poslano »Knjigo o čebelarjenju«. Še preden je bila dotiskana, sem bil uverjen, da bo dobra, toda sedaj moram priznati, da me je naravnost presenetila. Velika škoda je, da bo ostala zaradi neznanja jezika mnogim našim čebelarjem nedostopna. »Knjiga o čebelah« in »Knjiga o čebelarjenju« sta deli, na kakršni bi bili ponosni celo veliki narodi. Tem bolj mořeta biti v ponos slovenskemu čebelarstvu. Ti dve knjigi sta zavzeli trajno mesto v zgodovini slovenskega čebelarstva in bosta močna opora za njegov nadaljnji razvoj.

Ing. Andre Perušić, Zagreb: Prejel sem »Knjigo o čebelarjenju«, ki ste mi jo poslali. Ko sem jo pregledal, je napravila name nenavadno ugoden vtis. Slovenskim čebelarjem iz vsega srca čestitam h grandioznemu uspehu.

Dr. Ivo Tomašec, Zagreb: Prejel sem »Knjigo o čebelarjenju« in se vam zanjo najlepše zahvaljujem. Praktični del »Sodobnega čebelarstva« je dostojno nadaljevanje teoretičnega dela in predstavlja po svoji vsebini, obsegu in opremljenosti prvovrstno delo. Ta knjiga bo ostala trajen dokaz visoke slovenske čebelarške kulture in bo praj gotovo dolgo časa zavzemala prvo mesto med jugoslovenskimi čebelarškimi knjigami. Pristrčno čestitam izdajateljici in urednikom k tako velikemu uspehu.

Adam Kehrle, Buckfast — Anglija: Ze v Bologni sem slišal, da pripravljate II. del Sodobnega čebelarstva, nikakor pa nisem pričakoval, da ga bom ob svoji vrnitvi iz tujine našel na svoji mizi. To je resnično presenečenje zame. Kakšno čudovito delo! Najlepša hvala Zvezi, urednikom pa moje iskrene čestitke! Zelenel bi, da bi znal slovensko, kajti potem bi lahko še mnogo bolje ocenil vrednost tega velikega dela.

»MELBROSIN« NI ZDRAVILO

Po Tanjugu posnemamo: V zadnjem času se pojavlja v javnosti reklama izdelka »Melbrosin« — medu, obogatena z matičnim mlečkom in cvetnim prahom, ki ga izdeluje industrija konzerv »Kalnik« v Varaždinu. Pri tem poudarjajo, da je ta proizvod zdravilen in ga priporočajo potrošnikom kot medicinsko sredstvo proti celi vrsti bolezni.

V upravi za farmacevtsko službo in medicinsko preskrbo sekretariata za ljudsko zdravje pri zveznem izvršnem svetu

poudarjajo, da klinične raziskave niso ugotovile zdravilnega učinka »Melbrosina«, kakor trdijo proizvajalci, da ga ima. Če bi bil »Melbrosin« res zdravilen, bi lahko proizvajalec užival pravice, ki mu jih dajejo določbe o zdravilih in bi lahko po odobritvi prodajal to živilo kot zdravilo. »Melbrosin« pa oblasti niso odobrile kot zdravilo, temveč je registriran kot živilo.

Industrija konzerv »Kalnik« v Varaždinu ni zahtevala od uprave za farmacevtsko službo in medicinsko preskrbo sekretariata za ljudsko zdravje pri ZIS odobritev za izdelavo »Melbrosina« kot zdravila, iz česar lahko sklepamo, da so pri reklami, ki govori o zdravilnem učinku tega živila, vodili izdelovalca izključno komercialni razlogi.

Zvezni sanitarni inšpektorat je vložil pri okrajnem sodniku za prekrške v Varaždinu prijavo za kaznovanje industrije konzerv »Kalnik« zaradi prekrška predpisov o zdravstvenem nadzorstvu nad živili, ki izrecno prepovedujejo reklamo za zdravilen vpliv živil.

ZA TISKOVNI SKLAD

Slovenskega čebelarja so darovali: Bogomir Milost iz Sevnice 1000 din, Josip Kobal iz Ljubljane 1000 din, Slavko Raič iz Ljubljane 2000 din, Stane Mihelič iz Ljubljane 500 din in čebelarško društvo Gornja Radgona 5000 din. Zveza čebelarških društev se vsem darovalcem za njih naklonjenost najlepše zahvaljuje, drugim društvom, družinam in članom pa priporoča, da jih posnemajo.

ČEBELARSKO DRUŠTVO LITIJA

bo imelo svoj občni zbor v nedeljo dne 25. januarja 1959 ob 9. uri v gostilni »Pri Urški«.

Slovenski čebelar

bo izhajal v prihodnjem letu vsakega 15. v nesecu izmenoma na 32 in 16 straneh. Prvo številko bomo poslali na ogled vsem dosedanjim naročnikom. Drugo in nadaljnje številke pa bodo dobili člani šele takrat, ko bodo poravnali vsaj delno svoje obveznosti do lista. Če ga hočejo torej v redu prejemati, naj plačajo naročnino najkasneje do 15. februarja 1959. Ta je sedaj povišana na 650 din, za inozemstvo na 1000 din. Posamezna številka na 32 straneh bo veljala 80 din, na 16 straneh pa 40 din. Odpovedi med letom ne upoštevamo. Kdor bi plačeval list v obrokih se s prvim obrokom zaveže, da bo do konca leta poravnal celotno naročnino.

Vsem bralcem in sodelavcem želi uredništvo srečno in zadovoljno novo leto!